

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

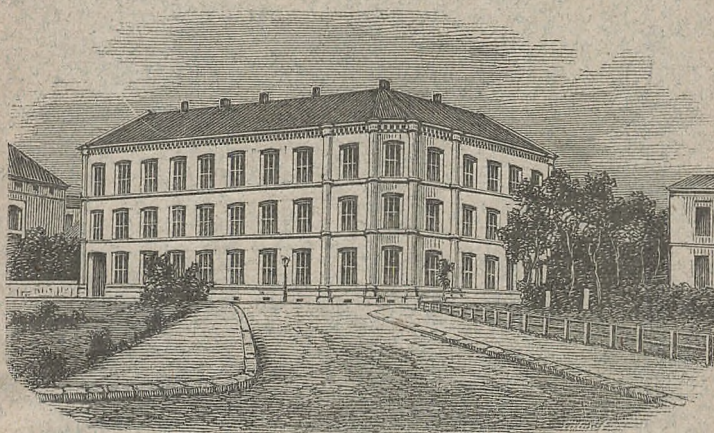
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

AARS OG VOSS'S LATIN- OG REALSKOLE

AARSBERETNING

1898—1899

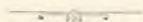

AARS OG VOSS'S LATIN OG REALSKOLE

AARSBERETNING

FOR

1898—1899

KRISTIANIA

GRØNDAHL & SØNS BOGTRYKKERI

1899

Rettelse.

I aarsberetningen for 1896—97 er udeglemt en notis om at cand. theol. Sandberg, som i beretningen for 1895—96 var opført som »midlertidig ansat« istedenfor som »fast«, i hele skoleaaret opholdt sig i udlandet for sine studiers skyld. Denne feil har bevirket at hr. Sandbergs navn heller ikke er kommet med i fortegnelsen over lærerne i aarsberetningen for 1897—98 s. 9, (medens det er med paa fagfordelings-tabellen s. 14—15). Se for øvrigt nærværende aarsberetning s. 7.

Indhold.

	Side.
Skole-efterretninger :	
I. Lærerpersonalet	7
II. Disciplene	12
III. Fag- og timestfordelingen.	13
IV. Undervisningen	18
V. Afgangsexamina :	
A. Examen artium 1899	72
B. Middelskole-examen 1899	83
VI. Om skolepenge og fripladse	91
VII. Blandede meddelelser :	
Uddrag af skolereglerne	92

SKOLE-EFTERRETNINGER

FOR

1898—1899

I. Lærerpersonalet.

Af skolens lærere fratraadte ved forrige skoleaars slutning dr. A. Ræder, da han var ansat som inspektør ved Kristiania folkeskoler.

Af de lærere som i aarsberetningen for 1895—96 s. 37 er opført som »midlertidig ansatte«, var cand. theol. Edvin Otto Sandberg i virkeligheden fast ansat (se »Rettelser« s. 2 ovenfor). Han er født $14/4$ 1854, tog ex. art. 1871 med Laud. (30: 12), ex. philos. 1872 Laud. (19: 8), teologisk embedsexamen 1883 (Haud illaud.) 1884—88 og 1890—92 lærer ved Nickelsens pigeskole, 1889—96 ved frøken Fredriksens pigeskole, og 1889—90 tillige ved frøkenerne Blackstad og Wraamanns pigeskole, 1893—95 ved Oslo latin- og realskole, og fra 1893 ved Nissens pigeskole, hvor han fremdeles er.

Af de midlertidige lærere i 1897—98 er cand. theol. Frits Hansen senere fast ansat. Adam Frederik Christian Hansen er født $31/1$ 1841, tog ex. art. 1858 m. Laud. prae ceteris (15: 12), ex. philos. 1859 samme karakter (12: 8), teologisk embedsexamen december 1865 Laud. Var i 1860—64 lærer ved Nissens latin- og realskole, 1865—72 kateket og lærer i Nordens sprog, litteratur, historie og statistik ved den kgl. norske krigsskole. 1872—74 lærer ved folkehøiskolen paa Sagatun, og 1874—81 ved folkeskolen paa Vonheim i Gausdal; sammen med kaptein Fr. Storm grundlægger og 1881—87 bestyrer af Stavangers private middelskole. Opholdt sig 1885—86 udenlands, i Tyskland, Schweiz, Frankrige, Belgien og England, for at studere disse landes folkeskoler og seminarier. 1897 R.¹ S. O. O.

Straks før det nye skoleaars begyndelse blev cand. mag. Fr. Weisse udnævnt til adjunkt ved Hamar offentlige skole, og fratraadte her allerede den 15de september; hans timer i engelsk i 3 G. a. blev da overtaget af hr. Holck; forøvrigt blev i hans

sted ansat cand. mag. Hans Holst Lassen Lundgren, f. 1867, ex. art. 1885 Meget godt (20: 12), ex. philos. 1886 Laud. prae ceteris (9: 6), sproglig-historisk embedsexamen 1894 Laud. (gr. I 2,5, gr. III 2,3). Han opholdt sig i 1886—87 et halvt aar i Frankrige, i 1890 tre maaneder i England, og i 1887—89 i to aar i Danmark (for at studere klassisk filologi). Før sin ansættelse her ved skolen havde han vikarieret ved forskellige skoler, deriblandt noget over et aar ved Kristiania katedralskole og et aar ved Drammens høiere almenskole.

Fremdeles blev fra skoleaarets begyndelse ansat en ny lærerinde, frøken Helga Bjørklund, f. 1871, middelskole-examen 1888 Udmerket godt (1.30), »guvernante-examen« ved Nissens skole 1892 Meget godt (1.62); opholdt sig i Frankrige januar—august 1894, var fra september 1889 til december 1890 lærerinde hos pastor Hofgaard i Ullensaker, 1894—95 ved frøken Blackstads pigeskole, 1895—97 ved frøkenerne Hagens pigeskole; vikarierede her ved skolen september—december 1897, og ved Kristiania katedralskole 3 maaneder vaaren 1898.

Fra midten af oktober blev Bernt Rusdal ansat som lærer i skrivning; han er født 1855, tog examen ved Kristiansands skolelærer-seminarium 1879 (Udmerket godt), var lærer ved folkeskolen i 16 aar, og har været klokker i garnisonskirken siden 1890.

Fra udgangen af 1898 fratraadte fru Sofie Voss, og fra midten af februar 1899 cand. theol. S. A. Svensen, ansat som inspektør ved Trondhjems folkeskoler. (Om ordningen med de fratraadtes timer se nedenfor s. 10—11).

Det faste lærerpersonale bestod saaledes ved skoleaarets slutning af følgende:

Bestyrerne:

1. Aars, J., cand. mag., f. 1837, } skolens bestyrere siden
2. Voss, P., cand. mag., f. 1837, } dens oprettelse i 1863.
3. Hofgaard, S. W., cand. mag., f. 1843, lærer ved skolen
fra 1864, bestyrer fra 1880.

Inspektør:

4. Johannesen, Ole, cand. philos., f. 1846, lærer ved skolen
fra januar 1875, inspektør fra 1881.

De øvrige lærere:

5. Schjøth, H., cand. mag., overlærer, f. 1844, fra august 1867.
6. Thorsen, E., seminarist, f. 1845, fra august 1873.
7. Spjeldnæs, N., seminarist, f. 1841, fra august 1878.
8. Clausen, Peter, turnlærer, f. 1836, fra august 1883.
9. Heyerdahl, Eivind, cand. mag., f. 1861, fra august 1886.
10. Arnesen, Haakon, prest, f. 1863, fra august 1888.
11. Buch, N., cand. mag., f. 1860, } fra august
12. Holck, K. K., cand. mag., f. 1863, } 1890.
13. Waage, L., cand. mag., f. 1868, fra august 1891.
14. Aars, Kr. Birch-Reichenwald, dr. }
philos., f. 1868, }
15. Andersen, M., cand. real., f. 1869, } fra august
16. Engstrøm, V., stud. real., f. 1865, } 1892.
17. Knap, C., cand. mag., f. 1867, }
18. Skatvedt, O. J., seminarist, f. 1869, }
19. Bretteville Jensen, S., cand. theol., }
f. 1869, } fra august
20. Gleditsch, Th. J., cand. mag., f. 1868, } 1893.
21. Haffner, E., cand. real., f. 1869, }
22. Alfsen, M., cand. real., f. 1870, fra august 1894.
23. Paulsen, E., cand. mag., f. 1863, }
24. Sandberg, E., cand. theol., f. 1854, } fra august
25. Staver, H., seminarist, f. 1871, } 1895.
26. Hartmann, Johan, cand. real., f. 1868, }
27. Midsem, A., cand. mag., f. 1867, } fra august
28. Eitrem, H., cand. mag., f. 1871, } 1896.
29. Eitrem, S., cand. mag., f. 1872, }
30. Fabritius, Reidar, premierløjtnant, f. 1870, } fra august
31. Nyquist, Paul, cand. real., f. 1868, } 1897.
32. Hansen, Frits, cand. theol., f. 1841, fra februar 1898.
33. Lundgren, H., cand. mag., f. 1867, fra august 1898.
34. Rusdal, B. T., klokker, f. 1855, fra oktober 1898.

Lærerinder:

35. Frøken Agnes Holstad, f. 1842, fra august 1875.
36. » Sigrd Aars, f. 1870, fra april 1892.

37. Fru Rosa Blehr, f. 1858, fra august 1895.
 38. Frøken Anna Hørn, f. 1869, fra januar 1898.
 39. » Helga Bjørklund, f. 1871, fra januar 1899.

Midlertidige ansættelser og vikariater. Cand. real. Haffner har ogsaa i dette skoleaar havt tjenesteledighed, og siden oktober maaned opholdt sig i udlandet.

Det samme er tilfældet med cand. mag. S. Eitrem.

Paa grund af disse læreres fravær, og tillige paa grund af en uforudset klassesdeling (i realgymnasiet), blev nogle lærere ansat »for skoleaaret«, nemlig

cand. mag. Fr. Ordning (græsk i 2 L. G., efter Weisses fratrædelse ved midten af september ombyttet med latin i 3 L. G.),

cand. mag. Gløersen (latin i 1 L. G.),

cand. mag. Chr. L. Lange (historie i 3 G. a),

cand. theol. A. Lindboe (engelsk i 2 L. G. og 1 R. G. c),

cand. real. Olav Hoel (matematik i 2 R. G. b. og naturfag i 1 R. G. a og b),

stud. real. Helland Hansen (naturfag i 1 R. G. c),

stud. real. Andr. Øien (matematik i 1 R. G. c).

Desuden har, ligesom i det foregaaende skoleaar, frøken Marie Ordning besørget matematik-undervisningen for de kvindelige elever i 6 M.

I begyndelsen af skoleaaret (til 21de september) var skolebestyrer Aars fraværende (i England); hans undervisning blev indtil 15de september besørget af adjunkt Weisse (hvis timer i fransk for samme tid blev overtaget af cand. theol. Lindboe), og i de følgende dage af dr. Sten Konow.

Premierløjtnant Fabritius opholdt sig fra september 1898 til april 1899 ved den gymnastiske centralskole i Stockholm, og havde i den tid premierløjtnant i kavalleriet Jak. Brun til vikar her ved skolen.

Kandidat Haffner vikarierede i et par uger før sin afreise til udlandet (se ovenfor) for inspektør Johannesen, mens denne som medlem af undervisningsraadet besøgte skoler nordenfjelds.

Da fru S. Voss fratraadte ved nyaarstid (se ovenfor s. 8), blev hendes stilling overtaget af frøken

Valborg Olsen for resten af skoleaaret.

Fra samme tid har kandidat Waage ved sygdom været hindret fra at læse paa skolen; hans timer blev fordelt mellem ritmester Brock, tidligere lærer ved Hamar offentlige skole, (fransk i 3 L. G., 3 R. G. b, 2 R. G. b), cand. mag. Holck (engelsk i 2 R. G. b), cand. mag. Overwien (engelsk i 3 M. c og 2 M. a, samt i Holcks sted, geografi i 3 M. b og historie i 2 M. b), cand. philos. Bekkevold (fransk i 6 M. a) og cand. theol. Lindboe (fransk i 6 M. c). Men da ritmester Brock blev syg den zode mars og kort efter døde (den 29de), blev hans timer overdraget til cand. phil. A. Trøan.

Efter skoleinspektør Svensen (se ovenfor s. 8) overtog fra 16de februar cand. theol. Frits Hansen norsk i 3 M. c, cand. theol. Johan Løken de øvrige timer.

I april og mai maaned havde cand. mag. Ordning permission (for at opholde sig i Stockholm som lærer for prins Gustav Adolf); hans undervisning i 3 L. G. blev besørget af professor dr. Torp.

Andre vikariater (i sygdomstilfælde o. l.) har været besørget af skolens bestyrere og lærere, samt af stud. real. J. Schetelig, stud. philol. H. Schetelig, cand. phil. Trøan, fru Sofie Voss, og et par andre for enkelte dage.

Skolens **kasserer** og bestyrelsens **sekretær** er siden 1873 E. Thorsen (s. 9 nr. 6), skolens **læge** siden 1893 A. Magelsen, og dens **vagtmester** siden 1865 H. Andresen.

II. Disciplene.

A. Disciplenes antal i september og april maaned.

	September 1898.	April 1899.
Forskolen ¹⁾ :		
kl. 1 (a. b.)	52	55
» 2 (a. b.)	42	43
» 3 (a. b.)	52	50
» 4 (a. b.)	50	50
» 5 (a. b.)	45	46
Middelskolen ²⁾ :		
kl. 1 (a. b.)	39	39
» 2 (a. b.)	49	48
» 3 (a. b. c.)	71	64
» 6 (a. b. c.)	79	78
Latingymnasiet:		
kl. 1	16	16
» 2	18	19
» 3	15	16
Realgymnasiet:		
kl. 1 (a. b. c.) ³⁾	67	66
» 2 (a. b.)	45	44
» 3 (a. b.)	47	45
	687	679

B. Disciplenes gjennemsnitsalder i de forskjellige klasser ved begyndelsen af skoleaaret:

Forskolen:	kl. 1 (normalalder 6 aar)	$6\frac{6}{12}$
	» 2 (— 7 »)	$7\frac{6}{12}$
	» 3 (— 8 »)	$8\frac{6}{12}$
	» 4 (— 9 »)	$9\frac{10}{12}$
	» 5 (— 10 »)	$10\frac{8}{12}$

¹⁾ Forskolens 4de og 5te klasse svarer til middelskolens 1ste og 2den efter den tidligere ordning.

²⁾ Middelskolens 1ste—3dje klasse efter den nye ordning svarer til 3dje—5te efter den gamle; for 6te middelklasse er den gamle benævnelse, ligesom den gamle undervisningsplan, bibeholdt.

³⁾ 1 L. G. og 1 R. G. c. (med tilsammen 28 elever) har været sammen i religion, norsk, fransk, historie og geografi.

Middelskolen:	kl. 1 (normalalder 11 aar)	11 ⁸ / ₁₂
	» 2 (— 12 »)	12 ⁸ / ₁₂
	» 3 (— 13 »)	13 ¹¹ / ₁₂
	» 6 (— 14 »)	14 ¹¹ / ₁₂
Latingymnasiet:	« 1 (— 15 »)	15 ¹¹ / ₁₂
	» 2 (— 16 »)	16 ⁸ / ₁₂
	» 3 (— 17 »)	17 ⁷ / ₁₂
Realgymnasiet:	» 1 (— 15 »)	16
	» 2 (— 16 »)	17 ² / ₁₂
	» 3 (— 17 »)	18 ⁴ / ₁₂

C. Disciplenes fordeling efter hjemstavn:

Fra Kristiania	549
» andre byer	35
» landdistrikterne . . .	103
	Tilsammen 687

III. Fag- og timefordelingen.

Omstaaende tabeller viser hvorledes fagene i de forskjellige klasser har været fordelt mellem lærerne. De ved lærernes navne tilføjede tal betegner fagets ugentlige timetal i klassen; herved er dog at merke, at skole-»timerne« er kortere end virkelige timer: fra 1889—90 er den længste daglige skoletid $5\frac{1}{3}$ time; 1ste læsetime udgjør 50 minutter og de øvrige hver $\frac{3}{4}$ time, og i det hele anvendes $\frac{9}{4}$ time til friminuter mellem timerne.

Hvor nogen lærer i aarets løb har været afløst af en anden (se ovenfor s. 10 fg.), opføres den som havde vedkommende fag og klasse ved skoleaarets slutning.

A. Gymnasierne

	Religion.	Norsk.	Tysk.	Latin eller tegning ¹⁾ .	Græsk eller engelsk ²⁾ .	Fransk eller skrivning ³⁾ .
3 L. G.	Jensen 2	Hofgaard 4		Ordning (L.) 9	J. Aars 8	Trøan 2
3 R. G. a.	Jensen 2	Jensen 4		Alfsen 1 Spjeldnæs 1	Holck 5	Gleditsch 2
3 R. G. b.	Arnesen 2	Hofgaard 4		Alfsen 1 Spjeldnæs 1	Eitrem 5	Trøan 2
2 L. G.	Arnesen 1	K. Aars 4 + 1 ⁴⁾	Heyerdahl 2 ⁴⁾	Knap (L.) 10	Lindboe (L.) 3 Lundgren (G.) 8	Lundgren 3
2 R. G. a.	Hansen 1	Jensen 4		Alfsen 1 Spjeldnæs 1	Gleditsch 5	Lundgren 3
2 R. G. b.	Arnesen 1	Jensen 4		Alfsen 1 Spjeldnæs 1	Holck 5	Trøan 3
1 L. G.	Arnesen 1	Midsem 3	Midsem 2	Gløersen (L.) 10	Lundgren 5	Holck 3
1 R. G. c.				Spjeldnæs 2	Lindboe 5	
1 R. G. a.	Løken 1	Kr. Aars 3	Heyerdahl 2	Spjeldnæs 2	Knap 5	Knap 3
1 R. G. b.	Arnesen 1	Sandberg 3	Voss 2	Spjeldnæs 2	Eitrem 5	Holck 3
6 M. a.	Løken 2	Heyerdahl 3	Heyerdahl 5 ⁵⁾	Spjeldnæs 1 H. Eitrem (L.) 7	Gleditsch 5	Bekkevold 4
6 M. b.	Løken 2	Arnesen 3	Midsem 5	Spjeldnæs 1	Knap 5	Knap 4
6 M. c.	Hansen 2	Hofgaard 3	Voss 5	Spjeldnæs 1	Eitrem 5	Eitrem 4
3 M. a.	Løken 2	Heyerdahl 4	Heyerdahl 5	Spjeldnæs 2	Gleditsch 5	
3 M. b.	Hansen 2	Kr. Aars 4	Heyerdahl 5	Spjeldnæs 2	Lundgren 5	
3 M. c.	Løken 2	Hansen 4	Midsem 5	Spjeldnæs 2	Overwien 5	
2 M. a.	Arnesen 2	Midsem 4	Midsem 5	Spjeldnæs 2	Overwien 5	Skatvedt 1
2 M. b.	Løken 2	Løken 4	Heyerdahl 5	Spjeldnæs 2	Eitrem 5	Skatvedt 4
1 M. a.	Løken 2	Løken 5	Voss 6	Spjeldnæs 2		Rusdal 2
1 M. b.	Skatvedt 2	Knap 5	Midsem 6	Spjeldnæs 2		Skatvedt 2

¹⁾ Latin, hvor der er tilføiet (L.), ellers tegning. ²⁾ Græsk i 3 L. G. og for nogle disciple af 2 L. G., ellers engelsk. ³⁾ Skrivning i 2 M. og 1 M.

og middelskolen.

Historie.	Geografi.	Naturfag.	Matematik og regning.	Gymnastik.	Sang.	Sløid.	
Gleditsch 3			Andresen 4	} Fabritius 3	} Buch 1		
Lange 3	Alfsen 1	Andresen 5 Nyquist 1	Johannesen 6				
Schjøth 3	Alfsen 1	Andresen 5 Nyquist 1	Johannesen 6				
Schjøth 3	Nyquist 1 ⁴⁾		Alfsen 3	} Fabritius 3	} Buch 1		
Gleditsch 3	Alfsen 1	Andresen 5	Johannesen 6				
Gleditsch 3	Johannesen 1	Andresen 5	Hoel 6				
} Lundgren 3	} Alfsen 2		Johannesen 2	} Fabritius 3			
		Helland Hansen	Øien 5				
Kr. Aars 3	Holck 2	Hoel 2 Øien 3	Alfsen 5				
Lundgren 3	Alfsen 2	Hoel 2 Øien 3	Johannesen 5				
Gleditsch 3	Nyquist 2	Engstrøm 2	Engstrøm 6	} Fabritius 3			
Midsem 3	Hartmann 2	Hartmann 2	Alfsen 6				
Gleditsch 3	Nyquist 2	Nyquist 2	Andresen 6				
Sandberg 3	Sandberg 2	Nyquist 2	Nyquist 5	} Fabritius 3	} Buch 1	Skatvedt } Staver } 2	
Holck 3	Overwien 2	Engstrøm 2	Engstrøm 5				Paulsen 2
Sandberg 3	Sandberg 2	Engstrøm 2	Engstrøm 5				Paulsen } Skatvedt } 2
Arnesen 2	Alfsen 2	Hoel 2	Engstrøm 5	} Clausen 3	} Buch 1	Paulsen 2	
Overwien 2	Holck 2	Nyquist 2	Nyquist 5				Paulsen } Staver } 2
Sandberg 3	Sandberg 2	Nyquist 3	Nyquist 5	} Fabritius 3	} Buch 1	Skatvedt 2	
Sandberg 3	Hartmann 2	Hartmann 3	Alfsen 5				Staver 2

⁴⁾ For dem som ikke læser græsk. (Den ene norsk-time har for disse været benyttet til læsning af græsk litteratur i oversættelse.) ⁵⁾ For latinl. 4 t.

B. For-

	Religion.	Norsk.	Historie.	Geografi.	Natur- historie.
5 F. a.	Skatvedt 3	Løken 7	Skatvedt 2	Hartmann 2	Hartmann 2
5 F. b.	Skatvedt 3	Hofgaard 7	A. Horn 2	A. Horn 2	Engstrøm 2
4 F. a.	A. Holstad 3	A. Horn 8	A. Horn 2	A. Horn 2	Engstrøm 1
4 F. b.	Skatvedt 3	Skatvedt 8	A. Horn 2	A. Horn 2	Engstrøm 1
3 F. a.	R. Blehr 3	R. Blehr 8	R. Blehr 3	R. Blehr 2	
3 F. b.	Staver 3	Staver 8	Staver 3	Staver 2	
2 F. a.	A. Holstad 3	A. Holstad 9		A. Holstad 3	
2 F. b.	V. Olsen 3	V. Olsen 9		V. Olsen 3	
1 F. a.	S. Aars 3	S. Aars 10			
1 F. b.	Bjørklund 3	Bjørklund 10			

skolen.

Regning.	Skrivning.	Tegning.	Gymnastik.	Sang.	Sløid.
Hartmann 4	Rusdal 2	Spjeldnæs 2	} Fabritius 3	} Buch 1	Paulsen 2
Hartmann 4	Skatvedt 2	Spjeldnæs 2			Paulsen 2
Hartmann 4	Rusdal 3	Spjeldnæs 1	} Fabritius 3	} Buch 1	Paulsen 2 Staver 2
A. Horn 4	Rusdal 3	Spjeldnæs 1			Paulsen 2 Staver 2
R. Blehr 4	R. Blehr 3	R. Blehr 1			
Staver 4	Staver 3	Staver 1			
A. Holstad 5	A. Holstad 3	A. Holstad 1			
V. Olsen 5	V. Olsen 3	V. Olsen 1			
S. Aars 6	S. Aars 4	S. Aars 1			
H. Bjørklund 6	H. Bjørklund 4	H. Bjørklund 1			

IV. Undervisningen.

Skoleaaret begyndte efter ferierne den 23de august (for 1ste klasse af forskolen den 1ste september) og slutted med aarsfesten efter examen den 1ste juli (for forskolen den 29de juni).

Her meddeles en oversigt over hvad der er gennemgaaet i de forskjellige fag¹).

I. Forskolen.²)

Religion.

1 F. (3 timer ugentlig; om »timernes« længde se s. 13). Omtrent i samme udførlighed som i Vogts lille bibelhistorie er fortalt og gjengivet de vigtigste fortællinger af det gamle testamente indtil Mose fødsel, og af Jesu liv.

Enkelte smaasange og salmevers er lært og sunget.

2 F. (3 t.). Bibelske fortællinger (af det gamle og nye testamente) i strengere sammenhæng og i noget større omfang end i 1 F. (til og med pinse-evangeliet).

Udvalgte salmevers lært og sunget.

3 F. (3 t.). Med Bretteville Jensen og Svensens bibelhistorie som grundlag er gennemgaaet det gamle testamente til og med Salomo; børnene har ikke brugt nogen lærebog.

Af katekismen er lært og samtalt om budene, troens artikler, og bønner, (kun tekst-ordene, ikke Luthers forklaring).

Udvalgte salmevers som i de foregaaende klasser.

4 F. (3 t.) Efter Bretteville Jensen og Svensens bibelhistorie det nye testamente.

Af Luthers katekisme (Bangs udgave) er gennemgaaet de to første parter, med Luthers forklaringer.

¹) For de tre nederste klasser er en udførligere fremstilling af undervisningsplan og metode trykt i aarsberetningerne for 1894—1897, ligesaa for »norsk« i klasserne 4 og 5 F. og 1 M. i beretningerne for 1895—97.

²) De tre nederste klasser blev før kaldt »smaaskolen«. Efterat middelskolen, ifølge den nye skolelov, er indskrænket til 4 klasser, danner skolens 5 nederste klasser en afdeling for sig, »forskolen».

Udvalgte salmer som før.

5 F. Efter Bretteville Jensen og Svensens bibelhistorie det gamle testamente; repetition af det nye.

Katekismens tre sidste parter er læst, og alle parter repe- teret, med Luthers forklaringer. Udvalgte salmer som før.

Norsk.

1 F. (10 t.). Lyd- og skrive-læse-metoden er anvendt. Efterat lydene og deres betegnelse var lært, gik man over til Holst og Rogstads ABC (i den sidste halvdel af oktober), og efterat denne, med et par forbigaaelser, var læst ud (mod slutningen af mars), til Holsts Lette læsestykker for barn; i disse læst til s. 40. Fortællinger og samtaler med bornene, delvis i tilknytning til skolens samling af billeder. Skriftlige øvelser (diktat i »samarbejde« med lærerinden), paa tavle og senere i bog. — En del smaa sange er sunget. Af og til øvet forskellige lege.

2 F. (9 t.). Holsts Lette læsestykker for barn læst ud. Derefter Rolfsens læsebog 1ste del til s. 120. Nogle vers lært udenad. Skriftlige øvelser, dels diktat, dels smaa stile, udarbejdet paa skolen efter vejledning i samtaleform, dels ogsaa afskrift hjemme efter læsebogen (et par trykte linjer en gang om ugen). — I 2det halvaar er en del af norsk-timerne anvendt til at fortælle og gjenfortælle enkelte lette fortællinger af den norske sagn-historie (se aarsberetningen for 1896—97 s. 18—19).

3 F. (8 t.). Erichsen og Paulsens læsebog 2den del, 2den afdeling. — Nogle digte lært og sunget. — Skriftlige arbejder, dels diktat, dels smaa stile paa samme maade som i 2 F. (i den største del af skoleaaret i regelen 2 hjemmearbejder hver uge). I 2det halvaar begyndelses-grundene af grammatiken (subjekt og prædikat; det vigtigste af ordklasserne; substantivernes tal, verbernes hovedtider; forklaringerne gives i nær tilslutning til Hofgaards grammatik).

4 F. (8 t.). Erichsen og Paulsens læsebog 2den del, 3dje afdeling. Enkelte digte lært udenad. — Hofgaard En liden norsk grammatik § 1—35 og § 44—65, med forbigaaelse af anmerkningerne. Analyse (efter Jensens eksempelsamling og efter

eksempler paa vægtavlen) dels mundtlig, dels skriftlig med benyttelse af Hofgaards »tegn«. — Skriftlige øvelser, mest lette »stile« efter stykker som er gjenmemgaaet paa forhaand (2 gange ugentlig paa skolen; som »hjemmestile« 1 gang ugentlig stykker som først er skrevet paa skolen). Aars's retskrivningsregler §§ 7—13, 15—49.

5 F. (7 t.) Erichsen og Paulsens læsebog, 3dje del: Det meste af det udvalg som er opført for 2 M. (se fortalen til 5te udgave). Enkelte digte er lært udenad. Hofgaard En liden norsk grammatik: repetition af det vigtigste af pensumet fra 4 F., flere anmerkninger medtaget. Analyse, mest efter diktater som er udarbejdet til dette brug og til indøvelse af de vigtigste stykker af retskrivningsreglerne. Skriftlige arbejder: Diktat. Gjenfortælling af stykker fra læsebogen, historien o. l. »Stile« efter gjenbearbejdelse: Stortorvet. — En dag i julen. — Kristiania marked. — Løven. — Hesten. — Duen. — Hvad jeg synes om veiret i denne uge. — En skitur. — En fridag. — O. fl.

Historie.

2 F. I de norske timer (se s. 19) er en del af tiden i sidste halvaar anvendt til fortælling og gjenfortælling af de gamle gude- og heltesagn.

3 F. (3 t.). Det vigtigste af Norges historie indtil Harald Haardraades død fortalt og gjenfortalt.

4 F. (2 t.). Indtil udgangen af mars fortalt og gjenfortalt de vigtigste begivenheder af Norges historie fra Olav Kyrre til 1319. Senere læst Erichsens En liden verdenshistorie fra begyndelsen til Marius og Sulla.

5 F. (2 t.). Erichsens En liden verdenshistorie fra middelalderen til »Oversigt over den nyeste historie« (s. 50—131). I sidste kvartal repetition af det som i **3 F.** og **4 F.** var gjenmemgaaet af Norges historie.

Geografi.

2 F. (3 t.). Efter en kort forklaring af de vigtigste geografiske begreber, er fortalt om jordens bevægelse og dens skikkelse,

om land og hav, halvøer, øer, fjorde o. s. v. Under en udflugt med klassen er eleverne orienteret i den nærmeste omegn. En kort oversigt er meddelt over Europa; fuldstændigere fortalt om Norge og tildels Sverige. Globus og kart er benyttet,

3 F. (2 t.). Med benyttelse af Marie Krohgs Schema til geografien og J. Holsts Norsk geografisk skolcatlas er gennemgaaet de enkelte europæiske lande, deres beskaffenhed, næringsveie, og størrelse; byer; hovedstædernes størrelse; under repetitionen er Norge medtaget. Karttegning (i en særskilt time, se s. 23) i rudebøger, med sort, blaa og rød blyant.

4 F. (2 t.). De fremmede verdensdele (med M. Krohgs schema som grundlag). Karttegning.

5 F. (2 t.). Læst og repeteret efter Geelmuydens Geografi for middelskolen (Arstals udgave) Australia og Afrika. Karttegning. I de sidste 2 uger blev timerne anvendt til en oversigt over Europa.

Naturkundskab.

4 F. (1 t.). Fortalt om elefanten, flodhesten, koen, faaret, hunden, katten, gaupen, løven, bjørnen, haren, ekorn, lemæn, og oter; om høg, ørn, due, høne, paafulg, spurvefugle; om nogle insekter; om blæksprutter; og lidt om blomster.

5 F. (2 t.). Efter en indledning om det menneskelige legemes bygning læst pattedyr og fugle efter Sørensens Dyrerigets naturhistorie, og fortalt træk af dyrenes liv. I de sidste timer fortalt lidt om vore træer og kulturplanter.

Regning.

I det væsentlige er fulgt den i Nicolaisens »Regneundervisningen« fremstillede metode:

1 F. (6 t.). Addition og subtraktion ved rækketælling med tallene indtil 100, dels som hovedregning, dels paa tavle, (men ikke regning med opstilling af tallene under hverandre). Stadig praktiske eksempler (»opgaver fra det daglige liv«).

2 F. (5 t.). Talrækken efterhaanden udvidet til hundredtusender. Øvelser i at læse, skrive og opløse tal. Addition og

subtraktion; multiplikation med ensifret multiplikator; indøvelse af multiplikationstabellen. (I de skriftlige opgaver regnes kun med ubenævnte tal; de dikteres eller opskrives paa vægtavlen. Børnene regner i bøger.) Hjemmeregning et par ganger om ugen i 2det halvaar. Hovedregning.

3 F. (4 t.). Talrækken udvidet til millioner. Alle fire regningsarter; division med en- og tosifret divisor. Skriftlige opgaver paa samme maade som i 2 F. Johannesens regnebog, 1ste hefte, er benyttet. Hjemmeregning to—tre ganger om ugen. Hovedregning.

4 F. (4 t.). Fortsat efter Johannesens regnebog, 1ste hefte: de fire regningsarter repeteret, særlig division med flersifret divisor; ubenævnte og ensbenævnte tal (mynt, længdemaal, vegt); ogsaa uensbenævnte tal. Skriftlig regning og hovedregning som før.

5 F. (4 t.). Repetition. Addition og subtraktion af brøk; multiplikation og division af brøk med hele tal (Johannesens regnebog 2det hefte, til s. 29). I den sidste del af skoleaaret regning med »decimale tal«. Skriftlig regning og hovedregning som før.

Skrivning.

1 F. (4 t.). Indøvelse af den rigtige skrivestilling; forberedende øvelser paa tavle; fra november Thorsen og Wangs øvelsesbog nr. 1; de enkelte bogstaver og korte ord efter forskrift paa vægtavlen.

2 F. (3 t.). Thorsen og Wangs øvelsesbog nr. 1 og 1ste hefte af skrivebogen. I øvelsesbogen blev i 1ste halvaar skrevet korte ord med smaa forbogstaver; i 2det halvaar gennemgaaet de store bogstaver, som forberedelse til 2det hefte af skrivebogen. Tildels taktskrivning.

3 F. (3 t.). Thorsen og Wangs skrivebog 1ste hefte ud. derefter 2det hefte, øvelsesbog nr. 1. I øvelsesbogen fortsat med indøvelse af de store bogstaver, dels alene, dels i kortere ord. Taktskrivning.

4 F. (3 t.) Thorsen og Wangs skrivebog 2det og 3dje hefte, øvelsesbog nr. 2 (en kort tid længere ord med smaa for-

bogstaver, derefter korte ord med store forbogstaver, som forbedelse for den sidste del af skrivebogens 3dje hefte.)

5 F. (2 t.). Thorsen og Wangs skrivebog 3dje og 4de hefte; øvelsesbog nr. 2 (længere ord med store forbogstaver).

Tegning.

1 F. (1 t.). Tegnet figurer paa tavle, efter Floods tegneøvelser.

2 F. (1 t.). Fortsættelse; tegnet i bøger.

3 F. (1 t.). Timen har været lagt til geografien, for at faa tid til karttegning.

4 F. (1 t.). H. Petersens tegnekursus for folkeskolen, 1ste hefte: Den rette linje i forskellige stillinger, kvadratet med indlagte retlinjede figurer, samt border.

5 F. (2 t.). H. Petersens tegnekursus, 1ste—3dje hefte: medtaget sekskant og ottekant med indlagte motiver, samt cirkellinjen og dele af denne som motiv i retlinjede grundformer.

Sløid.

4 F. (2 t.). Øvelser i at spikkke, senere ogsaa i saging og lettere høvling. (Arbeidet penneskafter, runde og firkantede blomsterpinder.)

5 F. (2 t.). Høvling. (Arbeidet spekefjæle, linjaler, ottekantede brikker.)

Sang.

4 F. og **5 F.** (hver klasse 1 t.). Her tager endnu alle eleverne del i undervisningen. Efterat de først er prøvet enkeltvis, synges skalaer og treklange; øvelser i tonetræfning; salmer og sange efter Kobberstad og Koppangs »Skolesangbogen«.

Gymnastik.

4 F. (3 t.). Fulgt Bentzens tabeller I—III.

5 F. (3 t.). Bentzens tabeller IV—V.

II. Middelskolen.

Efter den gamle ordning har i dette skoleaar kun øverste — 6te — klasse været i gang, og her har undervisningen gaat frem efter samme plan som i de nærmest foregaaende aar. Da denne plan ikke herefter kommer til anvendelse, vilde det ikke have nogen betydning at optrykke den her eller give nogen detaljeret beretning om hvad der ifølge den har været gennemgaaet i de enkelte fag. Heller ikke for kl. I—III giver vi iaar nogen saadan beretning. Vi har nemlig tænkt, at det i denne overgangstid til en helt ny ordning vilde være mere nyttigt — navnlig for dem som ved privatundervisning forbereder elever til optagelse i denne skole — i skolens aarsberetning at faa besked om den nye undervisningsplan. Vi meddeler derfor denne gang (med nogle faa ændringer og indskudte bemærkninger) et uddrag af den »undervisningsplan for middelskolen« som den 8de april 1897 er vedtaget af kirke- og undervisningsdepartementet, og som ogsaa denne skole i det væsentlige maa følge. (I næste aarsberetning, efterat undervisningsplanen for gymnasiet er fastsat, vil der paa samme maade blive givet uddrag af denne).

Timefordelingstabel.

Klasser.	I	II	III	IV
Religion	2	2	2	I
Norsk	5	4	4	4
Tysk	6	5	5	5
Engelsk		5	5	5
Historie	3	2	3	3
Geografi	2	2	2	2
Naturkundskab	3	2	2	3
Regning og matematik	5	5	5	5
Tegning	2	2	2	2
Skrivning ¹⁾	2	1		
Legemsøvelser	3	3	3	4
Haandgjerning	2	2	2	2
Sang	I	I	I	
Sum	36	36	36	36

¹⁾ 3 kl. III og IV »hjemmeskrivning«, i regelen hver uge; arbejderne korrigeres og bedømmes paa skolen.

Loven af 27de juli 1896 opstiller for middelskolen det samme kundskabsmaal som lovene af 26de juni 1889 har opstillet for folkeskolen, idet der skal kræves:

»Sikkert kjendskab til det væsentlige indhold af den bibelske historie, til de vigtigste begivenheder af kirkens historie, samt til den kristelige barnelærdom efter den evangelisk-lutherske be- kjendelse.«

Undervisningens stof er for det første bibelhistorie, som læres efter en lærebog af størrelse for det gamle testamente som Vogts lille og for det nye testamente noget større, ca. 70 sider¹⁾. De bibelske fortællinger barnet faar at lære, vil for det meste være kjendt før. Des større krav maa der stilles til dets gjenfortælling. Denne maa være korrekt, sammenhængende, og med forstaaelse, saa pointet i fortællingen viser sig at være opfattet. Læreren søger — — at forene de enkelte fortællinger om de fremtrædende bibelske skikkelser til et samlet billede, saa deres personligheder kommer til at staa klart for barnet, og at give barnet forstaaelse af at bibelhistorien indeholder en virkelig historie, det vil sige: en sammenhængende, af Gud ledet historisk udvikling. Endelig søger han i tilknytning til bibelhistorien at føre børnene ind i denne histories litterære kilde, bibelen.

Under læsningen af det gamle testaments historie søger man da først og fremst at stille klart frem de store personligheder efter deres karakteristiske eiendommeligheder, dernæst at markere udviklingens store knudepunkter. Det gjælder at bringe barnet til at forstaa lidt af sammenhængen mellem de vigtigste historiske begivenheder, og deres betydning for Israels fremtid og dermed for Guds rige paa jorden. Messiasanken i dens udvikling maa da særlig betones. Kjendskab til selve det gamle testamente som skriftsamling skal under alt dette søges meddelt børnene, som derfor altid maa have sin bibel med. Under saa vidt muligt udstrakt bibellæsning i timerne søger man da at gjøre børnene kjendt med det gamle testaments historiske bøger. Navnene paa de poetiske bøger og de fire store profet-skrifter

¹⁾ Her i skolen benyttes Bretteville Jensens og Svensens bibelhistorie.

samt disse bøgers plads i bibelen læres under omtalen af David, Salomo, og vedkommende profeter.

I det nye testamente er Jesus selvfølgelig hovedpersonen. Under tilknytning til kjendt stof i det gamle testamente forklares, saa letfattelig som muligt, de politiske og religiøse tilstande inden jødefolket paa Jesu tid. Disse tilstandes betydning for Jesu virksomhed og livsgang paavises, hvor dertil er anledning. Lige saa fremstilles døberens virksomhed, Jesu liv i Nazaret, hans daab og fristelse, idet vegten lægges paa at vise hvorledes Jesu livsgjerning herved forberedes. Dennes udfoldelse skildres i sine hovedtræk, hans forkyndelses eiendommelige indhold og form, og hans underes karakter og betydning, begge som væsentlige led i hans frelsergjerning. Udviklingen af konflikter med de herskende retninger inden folket paapeges, saaledes som den aabenbarer sig under udviklingen af hans egen virksomhed i discipelkredsen, for at stige til den sidste store modstand ved hans død, da han i troskab kjæmped livskampen ud til den seier som blev kronet ved opstandelsen og himmelfarten. Bibelen bliver herunder benyttet paa samme maade som ved det gamle testamente, saaledes at børnene faar det bedst mulige indtryk af de forskjellige evangelieberetninger, og øvelse i at slaa efter i dem.

Efter Jesu liv kommer beretningen om kirkens stiftelse og udbredelse ved apostlerne. Hovedopgaven her bliver at fremstille den for hele den følgende verdenshistorie bestemmende udvikling hvorved kristendommen gik over fra jøderne, som stødte den fra sig, til den græsk-romerske hedningeverden, i hvis store kulturcentre — Antiokia, Efesus, Korint, Rom — den fik slaa rod. Herunder læses stykker af Apostlernes gjerninger, som barnet saaledes lærer at kjende. De vigtigste af apostlernes breve og Johannes's aabenbaring nævnes, og deres plads i bibelen læres. Saavidt tiden tillader det, øves børnene i at slaa efter steder i dem.

Alle geografiske betegnelser bliver nøiagtig forklaret og vist paa kartet. Paa den maade erhverves det nødvendige kjendskab til de bibelske landes geografi. Specielt maa kjendes Jødelands beliggenhed og grænselands i den gamle tid, beliggenheden af de vigtigste byer i landet, dets inddeling paa Jesu tid, skueplad-

sen for Jesu fornemste virksomhed: egnen om Genesaretsjøen og Jerusalem med omegn, samt beliggenheden af de vigtigste lande og byer hvor Paulus stifted menigheder.

Alle til forstaaelsen nødvendige kulturhistoriske oplysninger meddeles. Læreren maa benytte enhver tilknytning til den kundskab i verdenshistorie han kan gjøre regning paa hos børnene. Specielt gjælder dette hvor der i det gamle testamente er tale om Ægypten, eller i det nye testamente om kirkens udbredelse blandt grækerne og romerne.

Undervisningens næste stof er katekismen, som læres efter en af de autoriserede katekisme-forklaringer.

For denne undervisning maa det være ufravigelig regel ved første gangs gennemgaaelse, at intet stykke gives børnene i lekse før det er gennemgaaet. Denne læsning bør helst ske paa den maade, at læreren samtaler med børnene om indholdet af det stykke af forklaringen de skal faa i lekse, uden at børnene herunder har bogen oppe. Fra bibelhistorien og den tidligere katekisme-undervisning kjender barnet det meste af det som staar i forklaringen. Dette, som det altsaa ved, bør læreren spørge frem og føre til bedre forstaaelse, idet han nøiagtig følger gangen i forklaringen. De eksempler fra bibelhistorien forklaringen henviser til, eller som tilbyder sig af sig selv, lader han børnene fortælle. Stykker af bibelen som forklaringen henviser til, eller han selv finder tjenlige til belysning, lader han dem slaa op og læse.

Som regel bør omtrent en tredjedel af timen benyttes til at høre op dagens lekse, to tredjedele til at katekisere gennem indholdet af leksen til næste gang.

Fremdeles læres et udvalg af salmer. Disse henlægges bedst til bibelhistorie-timen. Et eller høist to vers gives i lekse. Overhøringen sker i begyndelsen af timen uden synderlig gennemgaaelse.

I 4de klasse gennemgaaes kirkens historie i sine grundtræk, idet en kirkehistorie paa ca. 50 sider læses og repeteres. Hovedvekten lægges paa det religiøse liv, saaledes som det fremtræder hos enkelte repræsentative personligheder (martyrerne, Augustin, Bernhard, Luther, Spener, Hauge).

Endelig gives der en kort oversigt over kirkeåret og vor

gudstjenestes ordning efter den fuldstændigere form. Oversigten gives ved foredrag af læreren i tilslutning til salmebogen, som børnene har for sig.

Læseplan:

Kl. I. Det gamle testamente læses og repeteres; af en autoriseret katekisme-forklaring [Klaveness] læses og repeteres 1ste part, og af 2den part 1ste artikel; tillige repeteres katekismens samtlige tekstord, og Luthers forklaring til anden og tredje artikel.

Salme 27. 134. 175. 65. 330, 2. 266 hos Landstad læses og repeteres.

Kl. II. Jesu liv læses og repeteres; af forklaringen læses og repeteres 2den og 3dje artikel og 3dje part; af katekismen repeteres samtlige tekstord og Luthers forklaring til 1ste part og 1ste artikel.

Salme 42. 94. 346. 1, 2, 4, 6, 10. 490. 580. 310, 1—3, 10 læses og repeteres.

Kl. III. Resten af bibelhistorien læses, og den hele bog repeteres; af forklaringen læses de to sidste parter; forklaringen repeteres derefter i sin helhed.

De i 1ste og 2den klasse lærte salmer repeteres.

Bjergprædikenen læses og gennemgaaes i timerne nærmest før og efter jul (6 timer).

I klasse I—III anvendes 1 time ugentlig til bibelhistorie med salmevers, 1 time ugentlig til forklaring (og bibellæsning i III).

Kl. IV. En liden kirkehistorie gennemgaaes og repeteres.

I tiden efter nytår anvendes 4 timer til at give en oversigt over kirkearets og vor gudstjenestes ordning, og derefter 6 timer til at gennemgaa lidelses- og opstandelseshistorien efter et af evangelierne.

Ved udgangen af kl. III afholdes en prøve. Ved denne undersøges, foruden examinandernes kundskab i bibelhistorie og katekismus med forklaring, tillige deres kjendskab til de bibelske skrifter, særlig de historiske, deres øvelse i at finde frem i bibelen, samt deres kjendskab til den bibelske geografi. Desuden kræves at eleverne skal kunne mindst 20 vers af de lærte salmer. Karakteren for denne prøve slaes med dobbelt vegt sammen

med den karakter som gives ved middelskole-examen ved prøven i kirkehistorie. [Reglement for middelskole-examen § 9.]

Norsk.

Som maal for undervisningen i norsk er i loven opstillet:

«At eleverne læser tydelig og udtryksfuldt saavel landsmaalet som det almindelige bogmaal, kan gjøre rede for udvalgte stykker af litteraturen i begge maal, samt med orden og tydelighed i sprogrigtig form skriftlig kan behandle en lettere opgave.»

I læsning maa vekten for det første lægges paa tydelig, let er høi og ren, læsning med passende stans paa rette steder, og paa at gjengive indholdet af det læste.

Læse høit bør eleverne paa dette trin allerede kunne.

Til at læse rent hører først og fremst at hver lyd artikuleres rigtig. Retledning hertil bør gives fuldt saa meget under elevernes tale som under læsningen. I det hele maa det erindres, at hvad der kan gjøres for sikkerhed og korekthed i talen, det vil ogsaa komme læsningen til gode. Til ren læsning hører nemlig ogsaa at udtalen i læsning stemmer med det «dannede talesprog», det er den udtale som i hver landsdel er den sedvanlige i dannede folks omhygelige, men ukunstlede tale.

Til ren læsning hører ogsaa at eleven læser sikkert, uden rammen, uden hakkende afbrydelser, uden at pauser udfyldes af stemmelyd alene eller uartikulerede lyd. For at opnaa saadan sikkerhed er det af stor vigtighed at eleverne lærer at læse langsomt, mere eller mindre, eftersom det kræves, og at de lærer at stanse paa rette sted, dels hvor der maa stanses, fordi meningen kræver det, dels hvor der kan stanses for aandedrættets skyld.

Medens der paa det første trin lægges særlig vekt paa at øve i tydelig og sikker læsning, stilles der paa de høiere trin efterhaanden større krav til udtryksfuld læsning. Men kravet paa sikkerhed vil gennem alle klasser vedblive at være et hovedkrav; øvelse i sikker læsning vil ogsaa, naar man stadig gaar ud fra det omhyggelige talesprog, af sig selv blive en øvelse i naturlig læsning, og dermed er man paa ret vei til at naa det andet af lovens stillede krav, at kunne læse udtryksfuldt. Den udtryksfulde læsning skal netop være naturlig læsning, og ikke

en for barnet unaturlig deklamation. Det som særlig kræves, er at eleven har saa megen magt over sin stemme at han nogenlunde kan nuansere læsningen efter indholdet: hovedtanke og indskudt bitanke, fortælling og dialog, m. m.

Det læsestykke som gives i hjemmelekse, bør paa det første trin gennemgaaes paa forhaand, saavidt muligt saaledes at disciplene faar anledning til selv at øve sig i oplæsning af det ukjendte stof. Næste gang (naar altsaa børnene har haft stykket som hjemmelekse) kræves det læst med passende langsomhed, høit og rent, med rigtigt tonefald og rigtig betoning, og med stans paa rette sted. Indholdet gjøres til gjenstand for samtale, og eleven fortæller indholdet af det læste. For at sikre sig at eleverne arbejder hjemme med leksen i læsning, bør man af og til lade dem fortælle indholdet af stykket før bøgerne aabnes.

Paa de høiere trin indskrænkes den foreløbige gennemgaaelse til de nødvendigste ordforklaringer og realoplysninger. Hvor læsningen giver naturlig anledning dertil, gjør man ogsaa opmærksom paa billedlige udtryk og særegne vendinger, og benævnelser som f. eks. personifikation, klimax, ironi, forklares; men man indlader sig ikke paa læren om troper og figurer som nogen selvstændig disciplin. Man søger ligesom tidligere at sikre sig at eleverne arbejder hjemme med læsningen.

For læsning i landsmaal er i loven sat det samme maal som for læsning i det almindelige bogmaal, nemlig at der skal læses tydelig og udtryksfuldt. Her vil oftest kræves en særskilt gennemgaaelse, baade for læsningens og for forstaaelsens vedkommende, og der maa oversættes hvor det viser sig nødvendigt for fuld forstaaelse. Der samtales om det læste, og indholdet gjengives som ved det øvrige læsestof.

Et passende udvalg af digte (paa bogmaal og landsmaal) læres gennem alle klasser udenad; de gennemgaaes og læses paa forhaand, og opmærksomheden fæstes ved verstaten, paa første trin kun ved stigende og dalende takt i al almindelighed, i 3dje og 4de klasse indøves de almindelige versfødder. Et digt bør være fuldt forstaat før det læres udenad.

Af et godkjendt udvalg af læsestykker gjøres der ved examen

rede for et pensum paa mindst 80 sider, hvoraf ikke mindre end 20 sider af landsmaalslitteraturen.

Digtarterne forklares ved de eksempler læsningen giver; hovedinddelingen i episk, lyrisk og dramatisk poesi forklares kortelig.

Litteraturhistorie læses ikke efter nogen særskilt lærebog, men en samlet oversigt over udviklingens gang gives i tilslutning til hvad den historiske lærebog derom meddeler. Man vil her i det hele have hvad der behøves for en samlet oversigt, og hvad der maatte savnes kan let tilføies mundtlig; man holder sig for øvrigt nær til lærebogens fremstilling, og forsaavidt man paa noget punkt finder det nødvendigt at fravige denne, bør man konferere derom med læreren i historie. Ved siden af denne oversigt læres derhos læsebogens oplysninger om de læste forfattere, som forudsættes givet i kronologisk rækkefølge, med mere udførte livsbilleder af de mere fremtrædende forfattere.

Grammatik. Undervisningen begynder i 1ste klasse med at tage det kundskabsstof som den tidligere undervisning har medtaget, op til fornyet gennemgaaelse efter en lærebog¹⁾. Af denne lærebog gennemgaaes det væsentlige i 1ste og 2den klasse, i 1ste klasse taledelene, de fælles grammatiske kategorier, og formlæren, i 2den klasse sætningslæren nøiagtigere. I 3dje og 4de klasse repeteres og indøves yderligere det som før er gennemgaaet, og hvad der før er forbigaaet eller kun løselig behandlet, gennemgaaes nøiagtigere²⁾. Ved indøvelsen af den grammatiske kundskab bør ikke benyttes nogen særegen eksempelsamling; det gjælder at benytte sprogstof som eleverne er fuldt fortrolige med, helst saadant som det falder dem naturligt selv at bruge i sin tale. Der kan benyttes dels eksempler som er kjendte fra læsningen, dels mundtlig dannede eksempler som kan skrives op paa vægtaflen, dels eksempler fra de skriftelige arbejder³⁾.

Skriftlige øvelser. I 1ste klasse fortsættes der med arbejder af samme art som der prøves i ved optagelsen. Øvelser

¹⁾ Her i skolen benyttes Hofgaards En liden norsk grammatik.

²⁾ Lærerne i fremmede sprog maa have nøie kjendskab til den grammatiske lærebog som benyttes i skolens norsk-undervisning, og i definitioner og udredninger af fællesgrammatiske emuer ikke fravige dennes fremstilling.

³⁾ Her i skolen benyttes stadig skriftlig analyse med Hofgaards «Tegn».

i gjenfortælling slutter sig nær til talen, og jo mer det er overholdt at disciplene maa give fuldstændigt svar, og i det hele tale korrekt og i rigtig formede sætninger, des lettere vil de skriftlige øvelser falde for dem. Stoffet til saadanne øvelser kan tages af lette fortællende stykker, som er læst med fuld forstaaelse, eller som er vel kjendte f. eks. fra historie undervisningen, eller af lette skildringer fra naturhistorien (i tilknytning til billeder af dyr). I begyndelsen bringes ved samarbeide i klassen en kort gjengivelse af hovedindholdet i en bestemt form, som, ialfald paa det første trin, efter hvert kan skrives op paa vægtavlen; saa kan man vende tavlen og øve eleverne i at gjengive indholdet i den bestemte form mundtlig, og tilsidst kan man lade dem nedskrive det hele, enten paa skolen, hvis der bliver tid dertil, eller som hjemmearbeide. Det vil ofte være heldigt at eleverne har to bøger, en «øvelsesbog» til det første forsøg, og en «stilebog» til renskrift. Opskrift paa tavlen vil i 1ste klasse rimeligvis snart kunne falde bort; derimod bør man en tid holde ved med at forberede den skriftlige gjengivelse saaledes at eleverne stadig vænner sig til at holde sig til hovedtanken, og til først at sige mundtlig det som skal skrives, enten det er som skolearbeide eller som hjemmearbeide. Som overgang til mere selvstændigt arbeide kan man lade eleverne forberede sig paa at give en kort gjengivelse af et bestemt stykke, først mundtlig paa skolen og siden skriftlig paa skolen eller hjemme, og endelig kan man lade dem udføre skriftlig gjenfortælling hjemme paa egen haand. Under disse øvelser vil der stadig være anledning til at gjøre rede for skilletegnes betydning, og man vil efterhaanden kunne kræve at eleverne skal være istand til at sætte dem til selv. Der vil ogsaa stadig være anledning til at merke sig forskjel mellem talens lyd og skriftens tegn, og til at tale om synonymer, hvor det gjælder heldigste valg af ord.

Diktat bruges ikke som regelmæssig øvelse hver uge, men af og til gennem alle klasser, dels for at indøve enkelte retskrivningsregler og enkelte ord, særlig saadanne som under de skriftlige øvelser har vist sig at volde vanskelighed, dels som en prøve paa elevernes sikkerhed i retskrivning i det hele og i at bruge skilletegnene. Diktaterne, som maa være afpasset efter øiemedet, læses

paa en naturlig maade i sammenhæng, først før der skrives, og derpaa naar stykket er nedskrevet.

I 2den klasse fortsættes først med mundtlig og skriftlig gjenfortælling eller skildring, men nu mere og mere som selvstændige skriftlige arbeider paa egen haand. Man kan nu ogsaa lade eleverne fortælle hvad de selv har oplevet, helst først mundtlig og siden skriftlig; herved banes vei til friere fortælling eller skildring som selvstændigt hjemnearbeide. Reglerne for skilletegnes brug gennemgaaes her i sammenhæng, i forbindelse med gennemgaaelsen af sætningslæren efter grammatiken.

I de høiere klasser skrives stile som de der gives ved afgangsproven, fra først af efter omhyggelig forberedelse og veiledning paa skolen, siden mere frit. Der lægges den største vegt paa at eleverne skriver i et korrekt og naturligt sprog, og at de kan fastholde en bestemt sammenhæng; man maa ikke uden forudgaaende veiledning give dem noget at skrive om som de ikke kan forudsættes at have fuld rede paa før. Opgaver fra historie, geografi, og naturhistorie, som nærmer sig til fagopgaver, kan gives af norsklæreren; han maa da skaffe sig nøie underretning om hvad eleverne har lært herom tidligere, og i det hele konferere med vedkommende faglærere. I de øverste klasser kan det være tjenligt til at opøve elevernes sprogsans nogle gange at lade dem oversætte et stykke fra tysk eller engelsk; her medtages ogsaa øvelser særlig sigtende paa det praktiske liv, som affattelse af breve, ansøgninger, eller kortere meddelelser, avertissementer, o. lign.

I 1ste klasse faar eleverne hver uge et skriftligt arbeide, som udføres dels paa skolen, dels hjemme; ved siden deraf omtrent hver anden uge en diktat. I de høiere klasser et skriftligt arbeide hver anden uge, og ved siden deraf diktat, i 2den klasse 1—2 gange om maaneden, i 3dje og 4de klasse af og til, naar læreren finder det paakrævet.

Ialfald i øverste klasse maa der gives anledning til at lade eleverne et par gange i hvert halvaar (deraf den ene gang ved tentamen) skrive en extemporalstil paa skolen.

Ved alle skriftlige arbeider lægges stor vegt paa orden, og

arbejder som er slurvet udført maa skrives om, til de er tilfredsstillende.

Læseplan:

Klasse I. Læsning med gjengivelse af indholdet og samtale om det læste; fremsigelse af digte.

Grammatik: Efter en lærebog taledelene, de vigtigste sætningsdele, og formlæren.

Skriftlige øvelser: Gjengivelse af hovedindholdet af fortælling eller beskrivelse; af og til diktat. I forbindelse hermed regler for retskrivning, og redegjørelse for skilletegnes betydning.

Klasse II. Læsning (som i 1ste klasse); fremsigelse af digte.

Grammatik: Det som er lært efter lærebogen i 1ste klasse, holdes ved lige, og det væsentlige af sætningslæren læses i sammenhæng og repeteres.

Skriftlige øvelser: Gjenfortælling og friere fortælling og beskrivelse; af og til diktat. I forbindelse hermed regler for retskrivning og skilletegn.

Klasse III og IV. Læsning af forfattere (i landsmaalet og det almindelige bogmaal) eller længere stykker af disse (derunder dramatiske arbejder); gjengivelse af indhold og tankegang; fremsigelse af digte. Versfodder; digtarter; litteraturhistoriske oplysninger i tilslutning til den historiske lærebog og efter læsebogen.

Grammatik: Det som er læst i de foregaaende klasser, repeteres og indøves yderligere; herunder medtages det som før er forbigaaet, og enkelte punkter behandles nøiagtigere end før.

Skriftlige øvelser: Beskrivelser, skildringer, karakteristiker; uddrag og sammendrag; fremstilling af tankegangen i et arbejde af en forfatter. Mindre forretningsskrivelser. Af og til diktat.

Fremmede sprog.

I middelskolen læses tysk og engelsk.

Maalet for undervisningen i tysk er:

«At eleverne har gennemgaaet og kan oversætte og forklare et lidet udvalg læsestykker, kan oplæse og oversætte lette, forhen ulæste stykker, og har nogen øvelse i mundtlig paa tysk at gjengive indholdet af et oplæst stykke af det gennemgaaede udvalg og besvare dertil knyttede spørgsmaal, samt i at bruge sproget skriftlig.»

Maalet for undervisningen i engelsk er:

«At eleverne har gennemgaaet og kan oversætte og forklare et lidet udvalg læsestykker, kan oplæse og oversætte forhen ulæste stykker som kun indeholder de almindeligst forekommende ord, har nogen øvelse i mundtlig paa engelsk at gjengive indholdet af et oplæst stykke af det gennemgaaede udvalg og besvare dertil knyttede spørgsmaal, samt i at bruge sprønet skriftlig.»

Medens man efter den ældre metode [da maalet nærmest var at kunne læse det fremmede sprog med grammatisk forstaaelse] lagde skriftsproget til grund, og tilegnede sig dette gennem oversættelse til modersmaalet, kræver den nye [af «Quousque tandem» hævdede] metode det fremmede sprog lært hovedsagelig gennem sig selv, uden modersmaalet som mellemlid. Fremgangsmaaden er denne: Læreren begynder med at oversætte teksten for eleverne; men denne oversættelse hører gradvis og temmelig tidlig op. Istedendfor at oversætte ordet, anskueliggjør læreren betydningen deraf ved at vise tingen som betegnes derved, eller billedet deraf, eller han leder eleven til forstaaelse ved at paavise et slegtsskab med allerede kjendte ord, eller ordet forklares ved omskrivning i det fremmede sprog, som det foregaar naar man yder modersmaalet, som jo ogsaa maa forklare sig selv. Meningen hermed er at bringe det fremmede udtryk i elevens sind il umiddelbart at smelte sammen med det som det er udtryk or, ligesom det sker ved den første sprog-tilegnelse.

Men billeder, omskrivninger, og lignende midler, strækker hvert fald ikke til ligeoverfor de finere udtryk for tanken,

abstrakter, de i særlig forstand idiomatiske udtryk. At oversættelse til modersmaalet er nødvendig i meget større udstrækning end den nye metode forudsætter, maa indtil videre ansees for sikkert. Skolen maa her, som overalt ellers, modarbeide taagede forestillinger og halv forstaaelse. Og oversættelse er et nødvendigt kontrolmiddel for forstaaelsen; loven forudsætter denne færdighed, og den opnaaes ikke uden øvelse. I den undervisningsplan som nedenfor opstilles, bliver derfor oversættelse fastholdt som en vigtig og nødvendig øvelse gennem det hele kursus. Paa den anden side er det af den høieste vigtighed at eleven vænner sig til at forstaa sproget direkte og umiddelbart. Derfor bør læreren paa et mere fremskredet trin, og ved meget lette tekster, af og til søge at hjælpe sig uden oversættelse.

Det andet punkt hvori den nye metode adskiller sig fra den ældre, er de til læsning knyttede tale- og skrive-øvelser. Disse øvelser danner ikke et arbejde for sig, men knyttes til læsestykkerne og har sit stof i dem. Læsestykkerne ikke blot læses, men læres og bearbejdes saaledes at eleverne lidt efter lidt optager og fæster i sin erindring et sprogligt materiale, knyttet til et bestemt indhold. Idet læreren gjør dette indhold til gjenstand for examination paa det fremmede sprog, øver han eleverne i at benytte det sprogstof de sidder inde med, til mundtligt, senere ogsaa til skriftligt, udtryk.

Lovens krav paa dette punkt er «nogen øvelse i at gjengive indholdet af et oplæst stykke af det gjenemgaaede udvalgt og besvare dertil knyttede spørgsmaal.»

Fremgangsmaaden for at naa dette maal maa i sine grundtræk blive følgende:

Naar et læsestykke er nøiagtig gennemgaaet paa sedvanlig maade,¹⁾ læst og oversat, skal eleven tilegne det sig saaledes at han kan gjenfortælle indholdet. Man begynder tidlig med at

¹⁾ Altsaa ogsaa, særlig i tysk, med nøiagtig grammatisk analyse, for at bringe sprogets former, anvendelsen af kasus, modi, osv., til bevidst opfatning.

lade eleven lære smaa stykker (især vers) udenad, og søger lidt efter lidt at bringe det dertil at han i friere form kan gjengive hovedindholdet af et kortere eller længere stykke. Eftersom eleverne vinder herredømme over sproget, gøres stykket til gjenstand for examination, den naturligste form for tale-øvelser paa skolen. Egentlig talefærdighed vil herved ikke erhverves; men lovens maal, at eleven skal kunne besvare til læsestykket knyttede spørgsmål, vil kunne naaes. Og dermed vil en naturlig grundvold være lagt for talefærdighed ¹⁾.

De skriftlige øvelser slutter sig efter den nye metode nær til de mundtlige, og bestaar væsentlig i afskrift, diktat, og skriftlig gjengivelse af noget læst eller fortalt. Denne gjengivelse skal da erstatte stilen.

I et sprog som tysk, hvor formerne er saa karakteristiske, og deres anvendelse er bundet til mere regelmæssig virkende love, og hvor undervisningen for en stor del maa bestaa i at lede disciplene til at udfinde disse love og anvende dem, er det dog naturligt at undervisningsmaaden bliver noget anderledes end i engelsk, hvor mere maa overlades til den umiddelbare tilegnelse og efterligning. Medens de mundtlige øvelser forudsættes i begge sprog at blive de samme, vil undervisningsplanen for tyskens vedkommende beholde stilen, om end i noget forandret form. Stiløvelserne tænkes paa det nøieste knyttet til læsningen, saaledes at teksten som skal oversættes enten er en fri bearbei-

¹⁾ Den her beskrevne fremgangsmaade gjælder de dertil særlig egnede dele af det statariske pensum som blir at opgive til examen. Ved siden heraf maa der i begge sprog læses en god del kursorisk, for at eleverne kan erhverve det ordforraad som er forudsætningen for alt herredømme over fremmede sprog. Under denne kursoriske læsning, som maa gaa raskt og let fra haanden, fæster man sig kun for saa vidt ved det sproglige udtryk, som det kræves til en korrekt opfatning af indholdet. Nogle nye gloser kan man repetere til næste time efter ordsamlingen. Anden repetition, eller gjenfortælling af det kursoriske læsestof, bør ikke finde sted. Gjenfortælling har sin rette plads som slutresultat af en omhyggelig analyse af indhold og form. Skulde ogsaa den kursoriske læsning gjenfortælles, vilde man enten række ganske lidet, eller gjenfortællingen vilde blive rent stymperagtig.

delse af kjendte tyske læsestykker, eller ialfald bevæger sig i forestillinger og vendinger som er vel kjendte fra læsningen. Eleverne maa vænnes til at kunne stole paa hvad de gjennem denne har tilegnet sig, og ikke paa den støtte som andre hjælpemidler, ordbog, grammatik m. m., kan yde. Kun saaledes vil det være muligt at føre eleverne derhen at de ved afgangsexamen kan skrive en tysk stil uden hjælpemidler.

For engelskens vedkommende opstilles som maalt for de skriftlige øvelser, at eleven kan gjengive en liden oplæst fortælling eller anekdote som han ikke kjender fra før. De øvelser som skal føre til dette maal, bliver da af tilsvarende art: Hvad der er læst, lært, og mundtlig reproduceret, bliver derefter ogsaa skriftlig gjengivet, med stigende fordringer til gjengivelsens frihed; tilsidst øves eleven ogsaa i at gjengive ukjendte fortællinger efter en eller to ganges oplæsning.

Grammatik vil ogsaa den nye metode anvende, overalt hvor den letter eleven hans arbeide med sprogets tilegnelse. — Og skolen, som paa ethvert punkt maa oplære til nøiagtighed, maa naturligvis ogsaa kræve den i den grammatiske forstaaelse af sproget.

Tysk.

Klasse I danner som det egentlige elementartrin et afsluttet kursus. Undervisningen knyttes til en elementarbog¹.

Lydlæren gjenneingaaes ikke i sammenhæng, men eleverne gjøres straks under læsningen opmærksom paa de for sproget eiendommelige lyd, og der maa fra første færd lægges vind paa rigtig udtale og flydende læsning. Herunder vil køræsning være at anbefale.

¹) Her i skolen bruges nu Knudsen og Kristiansens lærebog for begyndere, hvis metode nøiagtig følges. Dog anbefales under læren om substantivernes böining at medtage alle hovedregler efter grammatiken. Man antager at kunne faa læst og repeteret (tildels flere gange) til «Konjunktiv» (excl.) med de tilsvarende retroversions-øvelser. Af læsestykkerne s. 98 fg. har i 1898—99 de fleste været læst og oversat, ikke analyseret.

Om der ved siden af elementarbogen (eller senere) med fordel kan benyttes et anskuelsesmiddel som tager øiets sans i sprogtilegnelsens tjeneste, maa foreløbig staa hen ¹⁾.

I klasse II og følgende klasser lægges et udvalg læsestykker til grund for undervisningen. [Her: P. Voss, Deutsches Lesebuch.]

I kl. II læses 50 sider, hvoraf omtrent halvdelen gjenarbejdes paa den før nævnte maade: oversættelse, udenadslæren, i forbindelse med mundtlig gjengivelse af indholdet af det læste. Denne søger læreren efterhaanden at give en friere form: snart gjengiver eleven fortløbende, uden at læreren synderlig griber ind, snart sker gjengivelsen gennem spørgsmaal og svar, altsaa i form af en samtale mellem lærer og elev.

Det paasees strengt at der svares i fuldstændige sætninger. Den del af pensumet som ikke skal lægges op til examen, gjøres ikke til gjenstand for den samme indgaaende behandling; men ogsaa her kræves dog forberedelse fra elevernes side, og der sørges for at eleverne derigjennem øger sit ordforraad og erhverver lethed i at overskue en tysk periode og oversætte den. Tilhørende gloser bør læses udenad.

Efter en lærebog [Hofgaards Kortfattet tysk grammatik ²⁾] læses i kl. II formlæren og [nogle hovedregler af] kasuslæren; læren om konjunktivens brug forberedes i tilknytning til læsebogen, [men formlæren har fremdeles hovedvekten].

Fra begyndelsen af 2det halvaar lægges til grund for de skriftlige øvelser frie bearbejdelser paa norsk af læsebogens lettere stykker. Den norske tekst bliver først omsat mundtlig til tysk af eleverne under lærerens vejledning, før den opgives til skriftlig behandling paa skolen eller hjemme. Hertil anvendes 1 time ugentlig.

¹⁾ I 1898—99 har der i en af vore parallelklasser været gjort forsøg med Hölzels Wandbilder; om udfaldet skal blive berettet i en følgende aarsberetning.

²⁾ Og det grammatiske anhang i Voss's læsebog, i overensstemmelse med den derom af udgiveren givne udredning.

Hjemmearbeidet bør i alt væsentligt være af samme art som i foregaaende klasse, og hvad der opgives til hjemmearbejde bør ogsaa her i regelen forberedes ved samarbejde i klassen. De gennemarbejdede stykker repeteres og lægges op til aarsprøven.

I kl. III læses 80 sider af læsebogen, hvoraf 30 sider gennemarbejdes som ovenfor angivet; resten læses kursorisk.

Fuldstændigere gennemgaaelse af kasuslæren, og sammenhængende gennemgaaelse af de tilbagestaaende partier af syntaxen.

Til stil og grammatik anvendes 2 timer ugentlig. 1 stil ugentlig efter trykte tekster i tilslutning til læsebogen, afvekslende hjemmestil og skolestil. Den foreløbige gennemgaaelse indskrænkes, og kan lidt efter lidt bortfalde.

De 30 statarisk læste sider repeteres og lægges op til aarsprøven.

I kl. IV. læses omkring 100 sider af læsebogen, hvoraf ca. 40 sider sammen med 3dje klasses examenspensum lægges op til afgangsexamen. Frengangsmaaden som i de to foregaaende klasser. Repetition, saavidt fornødent, af de vigtigste partier af grammatiken.

Til grammatik og stil anvendes 2 timer ugentlig. Opgaverne bliver nu snart bearbejdelser af de tyske læsestykker, snart ukjendt stof, men i saa fald maa opgaven kun indeholde ord og udtryk som meget hyppig forekommer i jevn fremstilling; alt hvad der kan antages at ligge udenfor dette, og ikke er vel kjendt fra læsningen, oplyses.

Engelsk.

Undervisningen i engelsk i middelskolen skal føre eleverne ind i nutidssproget, som det lever i tale og skrift. Den bør fortrinsvis beskæftige sig med den del af sprogstoffet som er af germansk oprindelse og danner sprogets grundstamme, men ogsaa af det romanske ordforraad medtage de almindelige kulturord, samt hvad der for øvrigt har faat fast fod i de dannede klassers jevne daglige tale.

Der er opstillet det samme maal for engelsk som for tysk. Derfor bør undervisningen i det hele ordnes paa samme maade for begge sprog; om en forskjel i de skriftlige øvelser og den skriftlige prøve se overfor s. 37—38.

Den grammatiske undervisning bør indskrænke sig til at behandle de for det engelske sprog eiendommelige fænomener, idet fremstillingen af de mere generelle love hensigtsmæssig henlægges til undervisningen i modersmaalet og tysk. Der gives en sammenhængende fremstilling af det engelske sprogs former og formord, med en kortfattet oversigt over de vigtigste syntaktiske fænomener, støttet til en forholdsvis rig eksempelsamling.

Under det hele kursus maa der lægges særlig vegt paa tilægnelsen af en flydende og korrekt udtale.

Med hensyn til benyttelsen af det engelske sprog under undervisningen og i klassen i det hele taget, samt om hvorvidt og i hvilken udstrækning oversættelsen til norsk kan undværes, henvises til hvad der herom er udtalt ovenfor s. 35—36.

Kl. II. Til grund for undervisningen lægges en begynderbog¹⁾.

Man begynder med udtale-øvelser. De for engelsken eiendommelige lyd og lydforbindelser indøves i metodisk orden, i regelen gennem direkte efterligning, men ogsaa, hvor denne viser sig utilstrækkelig, ved en enkel, for eleverne afpasset, forklaring af lydens dannelsesmaade. Læreren bør derfor have praktisk kjendskab til lydfysiologiens vigtigste resultater. Skjønt han under øvelserne stadig maa have sin opmærksomhed henvendt paa den enkelte, maa samtidig den hele klasse holdes i aande ved fremsigelsen af ord og sætninger i kor. Slæbende og udtryksløs udtale og oplæsning modarbeides fra begyndelsen af. Sammen med ord- og sætningsakcenten indøves høitonen.

Fra disse metodiske forøvelser, som ikke bør tage mere end en uges tid, gaar man over til ganske lette sammenhængende tekster i fortællingens eller samtalens form. Endnu maa arbeidet en tid væsentlig samle sig om udtalen. Det nye læsestof gjen-

¹⁾ Her i skolen bruges Brekkes.

nemgaaes omhyggelig med dette for øie; læreren fremsiger først hvert nyt ord, og det gjentages af den enkelte og af klassen, til det sidder nogenlunde fast. I og med disse øvelser indøves lydskriften, som eleverne snarest mulig maa blive saa fortrolig med, at de — selvfølgelig uden at lægge sig selve lydskriftformen paa minde — ved hjælp af den kan gjenkalde i erindringen og senere selv udfinde ordenes udtale.

Det kan anbefales, efter tre—fire ugers læsning, hvorunder eleverne har lært at kjende de regelmæssige boiningsformer og faat et indtryk af sprogets bygning i det hele, at vende tilbage til begyndelsen, og nu, da de største vanskeligheder med udtalen er overvundet, og eleverne har faat øvelse i at udnytte lydskriften under sit hjemmearbejde, begynde arbeidet med at lære udenad og gjenfortælle det læste. Fra nu af er elevens forberedelse stadig af dobbelt art: Et stykke skal han kunne læse op og oversætte, et andet stykke, som allerede er læst, skal han have lært saaledes udenad at han kan gjenfortælle indholdet.

Hvor læsestykkerne er beregnet paa at illustrere og indøve ting af grammatisk eller fraseologisk interesse, vil man ofte, for at sikre sig at eleverne har en klar opfatning af forholdet, i begynderklassen maatte opgive dem sætningerne paa norsk og lade dem oversætte paa engelsk. Men som regel maa man allerede her for disse øvelsers vedkommende holde sig udelukkende inden det fremmede sprog. Dels lader man eleverne simpelt hen fortælle hvad de har lært udenad, dels retter man spørgsmaal til dem, som er saaledes formet at de omtrent kan svare med bogens ord. Hvor der i teksterne veksles repliker mellem to eller flere personer, fordeler man rollerne mellem eleverne og lader dem spørge og svare hverandre.

Lidt efter lidt søger man at bringe dem til at frigjøre sig fra bogens form, og med benyttelse af det materiale bogen byder bygge fremstillingen op mere eller mindre paa egen haand. Forberedende øvelser, som omsætning fra nutid til fortid, fra direkte til indirekte tale, kan herunder være særdeles nyttige; men derfra gaes over til en samtale om det læste, hvorunder eleven faar anledning til paa en friere maade at referere indholdet.

Det paasees strengt at der altid svares i fuldstændige sætninger. Det gjælder at faa alle med; derfor bør man saavidt muligt søge at undgaa, at den som skal svare er udpeget paa forhaand.

Begynderbogens pensum repeteres i de sidste maaneder.

De grammatiske fænomener skal eleverne gjøre sit første bekjendtskab med gjennem den tekst de læser. Boiningsformerne forklares, efter hvert som man træffer dem; pronomener, hjælpeverber o. lign. betragtes og læres som almindelige gloser, og først naar de saaledes er kjendt, lader man eleverne se dem opstillede i et grammatisk system. Formerne for den negtende og spørgende sætning øves stadig.

De skriftlige øvelser i denne klasse bestaar i hjemme-afskrift (i de første 3—4 uger), skriveøvelser paa tavlen, diktat (kun af kjendt og gjennemarbejdet stof), senere gjengivelse af smaa stykker som har været lært udenad. I begyndelsen bliver disse først gjenfortalt mundtlig, umiddelbart før de skrives. Man kan forbinde diktat og en friere øvelse, ved til den hele klasse at rette spørgsmaal paa engelsk som straks nedskrives, hvorpaa enten en elev giver et mundtligt svar som nedskrives af alle, eller hver elev giver skriftlig sit svar. Skriftlig besvarelse af opgivne spørgsmaal kan ogsaa gives som hjemme-arbejde. I det sidste halvjaar vil det vise sig nyttigt at anvende nogen tid til mundtlig og skriftlig retroversion.

Kl. III (af de 5 ugentlige timer anvendes 2 til grammatik og skriftlige øvelser).

I klasse III læses ialt mindst 70 sider af læsebogen,¹⁾ hvoraf 30 af det udvalgte skal lægges op ved afgangsprøven. Elevernes gjengivelse er snart fortløbende, snart antager den form af en samtale; under denne maa læreren ogsaa lægge an paa at fremholde og indprente de dele af ordforraadet og fraseologien som danner sprogets grundvold, og som eleverne derfor senere vil faa mest brug for.

Af grammatikken gjennemgaaes de vigtigste love for ordføiningen. Uanset lærebogens opstillingsmaade bør ethvert nyt

¹⁾ Brekkes.

fænomen først vises i eksempler, og eleverne ledes til at udfinde det eiendommelige ved udtrykket, førend regelen formuleres.

De skriftlige øvelser bestaar i gjengivelse; som regel benytter man hertil ogsaa i denne klasse kun læsestof som allerede er gennemgaaet.

Den bedste øvelse vil være, at læreren fortæller indholdet af et stykke i forkortning og lader eleverne gjengive det skriftlig, først efter mundtlig gjenfortælling, senere uden denne. I sidste halvår bør man, som en indledning til 4de classes øvelser, af og til læse op eller fortælle anekdoter eller smaa historier som eleverne ikke kjender, og derpaa lade dem gjenfortælle. Gjør klassens standpunkt det tilraadeligt, kan man i slutten af halvåret ogsaa lade den prøve bagefter at nedskrive en gjengivelse; men det maa altid erindres, at ogsaa i denne klasse er indøvelse af retskrivning og formlære (f. eks. verberne) det vigtigste; dette maa ikke tabes af sigte for mere fremskredne øvelsers skyld.

Kl. IV (2 timer til grammatik og skriftlige øvelser). Der læses 30 sider af læsebogen, og hele udvalget repeteres. Desuden 40—50 sider andet læsestof, hvoraf ca. 25 kursorisk. Læsestoffet gennemarbejdes som i 3dje klasse; under den kursoriske læsning bør efter hver time gloserne gives i lekse til næste gang, eller der gives et kort resumé af hvad der sidst er gennemgaaet. Under repetitionen rekapituleres i al korthed enten den foregaaende dags lekse eller dagens pensum.

Grammatiken repeteres i sin helhed.

De skriftlige øvelser bestaar i gjengivelse af ulæste smaa stykker som læses op for eleverne; de gjenfortælles først mundtlig af eleverne, senere (i 2det halvår) falder denne hjælp bort. Kun som extemporalier.

Historie.

Maalet for undervisningen i historie i middelskolen er «kjendskab til hovedtrækkene af verdenshistorien, udførligst for den nyere tids og fædrelandets vedkommende; kjendskab til vor borgerlige samfundsordning.»

Der skal saaledes ikke blot meddeles en række fortællinger om personer og begivenheder i kronologisk orden, men man skal bestræbe sig for «at give barnet, saavidt dette lader sig gjøre, et ordentligt begreb om hvad historie virkelig er», ved at fremholde begivenhedernes sammenhæng og de fremtrædende personers betydning for udviklingen. Mest indgaaende skal fædrelandets og den nyere tids historie behandles, for at eleverne navnlig kan ledes til forstaaelse af vor egen tid og det samfund hvori de senere skal optræde som aktive medlemmer.

Som almindelig regel bør gjælde, at eleven bliver bekendt med lærestoffet først gennem mundtlig fremstilling af læreren, som ved undervisningstimens begyndelse eller slutning i nær tilslutning til lærebogen fortæller det pensum som skal gives til hjemmeforberedelse til næste gang, tyder ukjendte ord og udtryk, og meddeler rigtig udtale af navne; — tankegang og sammenhæng forklares hvor det findes fornødent; — de hovedpunkter som opmærksomheden især skal fæste sig ved, fremhæves; — tidligere omtalte forbigangne eller samtidige forhold som det for emnet er nødvendigt at erindre, gjenkaldes.

Af en undervisningstime paa 45 minutter anvendes til denne gennemgaaelse 10—15 minutter. I de lavere klasser omfatter den alle enkeltheder; paa det høiere trin kan det tildels være hensigtsmæssigt at indskrænke den sammenhængende fremstilling til hovedpunkterne. I øverste klasse vil det ogsaa under repetitionen, navnlig af hvad der er læst i 1ste og 2den klasse, i almindelighed være rigtigt paa forhaand at give en orienterende oversigt.

Efter gennemgaaelsen examineres i det pensum som eleverne har forberedt sig paa til dagen. Ved examinationen paasees at spørgsmaalene stilles saa, at eleverne faar anledning til at fortælle et stykke i sammenhæng, eller (hvor stoffet er vanskeligere eller indholdet ræsonnerende) til at give et fyldigt og sammenhængende svar. Læreren maa ikke afbryde for at give forklaringer eller supplerende spørgsmaal. Kun naar

eleven staar fast og intet har at meddele, faar læreren træde hjælpende til.

Tilsidst (eller først) gjenoptages den næst foregaaende times lekse; det bør nemlig være regel at eleverne er forberedte ikke blot i det nye pensum, men ogsaa i den gamle lekse. Der maa gives saa mange af eleverne som muligt leilighed til personlig deltagelse.

I den udstrækning som omstændighederne tillader, giver læreren udfyldende detaljerede skildringer af historiske begivenheder, tilstande, og personligheder. Eleverne opmuntres derunder til at interessere sig for historisk læsning. De historiske billeder som skolen eier, benyttes paa alle skolens trin for at anskueliggjøre fremstillingen. Skildringerne gives rettest i frit foredrag; oplæsning er nødhjælp.

Gaar man ud fra Ræders lærebog, bliver lærestoffet at fordele saaledes paa de forskjellige klasser:

Kl. I. Oldtiden, og af middelalderen til «Tiden fra 843 til omtrent 1300» (omtrent 50 sider). Indledningen og vanskeligere ting vedkommende kulturhistorie og statsforfatning gennemgaaes og forklares, men kan paa dette trin ikke kræves tilregnet med samme nøiagtighed som det øvrige.

Kl. II. Resten af middelalderen (omtrent 60 sider). I nogle timer i slutningen af aaret opfriskes, væsentlig ved samtale, erindringen om hovedpunkterne af hvad der er læst i 1ste klasse.

Kl. III. Den nyere tid intil «Nordens historie under den franske revolution og Napoleon» (omtrent 120 sider). I slutningen af aaret opfriskes, væsentlig ved samtale, hovedpunkterne af hvad der tidligere er læst navnlig af middelalderens historie.

Kl. IV. Først gennemgaaes resten af den nyere tid (omtrent 60 sider); derunder «vor borgerlige samfundsordning». Derefter repetition. Ved afgangsprøven kræves udførligst kjendskab til den nyere tids og fædrelandets historie. Under repetitionen gennemgaaes derfor fuldstændig de dele af lærebogen som omfatter fædrelandshistorien fra og med den store franske revolution. For resten gjenkaldes hovedpunkterne og tilstræbes en oversigt over den historiske udvikling. Navnlig dvæles ved

partier som har almindeligere kulturhistorisk betydning, og som, fordi forstaaelsen kræver større modenhed, ikke paa de tidligere trin har kunnet faa tilstrækkelig indgaaende behandling.

Geografi.

Maalet er ifølge loven «Oversigt over geografin, fornemmelig topografien, med fuldstændigere kjendskab til fædrelandets geografi.»

Skal elevernes arbejde med geografin ikke reduceres til en tanketom ophobning af navne, tal, og kjendsgjerninger, maa undervisningen lede dem til, saa ofte dertil er anledning, at søge og finde sammenhængen i det som meddeles dem. Ved paa-visning af aarsagsforhold, f. eks. mellem et lands beskaffenhed, bebyggelse, og befolkningens livsvilkaar, ved sammenligninger o. l., kan de faa øie for, at forholdene paa jorden arter sig med en viss lovmæssighed. Det er ikke væsentlig gennem lærebogen at erkjendelsen heraf bør ventes opnaat. Det bør være undervisningens sag at give elevernes geografiske erkjendelse liv og fylde, paa den ene side gennem det som læreren meddeler til nærmere belysning af stoffet, og paa den anden side gennem dettes behandling under vaagent samarbeide mellem lærer og elever.

Det kraftigste middel til undgaaelse af et ufrugtbart hukommelses-arbejde er brugen af kartet.

Kartet maa indøves ved alle midler, for at eleven ved enhver anledning skal magte at bringe det levende frem for sit indre øie.

Paa kartet bør eleverne lære sig til de billeder de bør bevare i bevidstheden, af landenes og havenes omrids og begrænsning, af fjeldstrækninger, dalstrøg, og elveløb; fra kartet maa de ogsaa hente bevidstheden om hvorledes landsgrænserne og bebyggelsen staar i forhold til og bestemmes af jordoverfladens naturlige beskaffenhed. Eleverne bør ogsaa lære at søge paa kartet saadanne enkeltheder som kjendte byer under samme breddegrad (samme dagslængde), eller under samme meridian

(samme dagstid), geografiske steders (særlig byers) beliggenhed i forhold til landets hovedstad eller i forhold til nabolandenes grænser, lande med overensstemmende naturlig beliggenhed og beskaffenhed (overenssæmmelser i klima og næringsveie), lande af omtrentlig samme størrelse (her vil ogsaa grafiske fremstillinger osv. gjøre god tjeneste). Endelig bør jevnlig paa kartet udpeges kommunikationsveie mellem forskjellige steder paa jorden.

Baade til styrkelse og til kontrol af kartkundskaben bør karttegningen bruges. Man maa dog erindre, at det ikke gjælder herved at frembringe virkelig brugbare karter, men kun at legemliggjøre og korrigere vundne forestillinger.

Hvad angaar den orden man bør følge ved stoffets behandling, er det utvilsomt rigtigst at begynde med fædrelandet. Paa det første trin kan man dog ikke gjøre sig færdig med fædrelandets geografi. Dertil er elevernes udvikling for ringe, og deres forraad af geografiske begreber for fattigt. Det maa være undervisningens bevidste maal at udvide og befæste disse begreber, og dette sker bedst ved at man efter at have vundet de nødvendigste holdepunkter under den første gennemgaaelse af fædrelandets geografi, retter opmærksomheden udad til andre lande og til fremmede forhold, idet stadig det ukjendte og fremmede sammenholdes med forholdene hjemme. Har man ved at sammenholde naturforholdene i Norge og Schweiz givet eleverne tilstrækkelig klar forestilling om hvad et bjergland er, saa benyttes for eftertiden dette som et færdigt begreb man ikke behøver at dvæle udførlig ved senere. Begrebet om kyst- og indlandsklima kan vindes ved at sammenholde de klimatiske forhold paa Norges vestkyst og i Rusland. Og saaledes maa de grundlæggende geografiske begreber planmæssig gives fylde og indhold, og derefter benyttes. Der opnaaes mere ved paa denne maade at fordybe sig i tingen ved en dertil bekvem leilighed, og senere henvise dertil, end ved at fordele arbeidet jevnt — og tyndt — over hele feltet.

Fra den første behandling af fædrelandet bør man helst gaa over til andre lande i Europa, og derefter til de fremmede verdensdele, for sluttelig at vende tilbage til fædrelandets geografi.

Naar man, efter at have givet den oversigt skolen kan række (særlig gennem undervisningen i naturkundskab) over forholdene paa jorden, tilsidst vender tilbage til fædrelandet, vil eleverne have vundet betingelser for en fyldigere opfatning af dets forhold. Navnlig vil de da ogsaa bedre kunne forstaa samfærdselens betydning og følge dens veie.

Den fysiske geografi vil i hovedtrækkene være gennemgaat ved den ovenfor omhandlede undervisning, idet det fornødne kjendskab til naturlovene leilighedsvis er meddelt. Det vil derfor være tilstrækkeligt til slut at give et kort resumé af den fysiske geografi; dertil knyttes den matematiske geografis vigtigste punkter.

Læseplan.

Kl. I. De nordiske lande, særlig Norge. Fortsættelse om europæiske lande.

Kl. II. Resten af de europæiske lande.

Kl. III. De fremmede verdensdele. Et resumé af den fysiske geografi, og grundtrækkene af den matematiske.

Kl. IV. Repetition med mere indgaaende behandling af fædrelandets geografi.

Naturkundskab.

Det maal som i middelskolen skal naaes i naturkundskab, er i loven formuleret i følgende bestemmelser:

a) Kjendskab til de merkeligste dyr og planter, fornemmelig de indenlandske og for mennesket vigtigste, samt til det menneskelige legemes bygning og dets organers virkemaade, med grundtræk af sundhedslæren, hvorunder ogsaa undervisning om de berusende drikkes virkninger og farer;

b) kjendskab til de vigtigste naturfænomener og lovene for de deri virkende kræfter.

Naturhistorie.

Man forelægger eleven naturgjenstanden, en levende plante¹⁾, et udstoppet dyr, eller i mangel deraf en god planche, paa et senere trin et kranium, et fuldstændigt skelet, eller lignende.

Man lader eleven forklare hvad han ser, korrigerer hans udtryksmaade, leder ham til selv at opdage hvad han har overset, og til slut til af iagttagelserne at drage de rigtige slutninger.

Naar et tilstrækkeligt antal typer er gennemgaaet, gaar man over til at sammenligne nærstaaende former; beskæftigelse hermed vil efterhaanden lede til erkjendelsen af at det for oversigtens skyld bliver nødvendigt at opstille et system.

For dyrerigets vedkommende maa undervisningen, især paa det lavere trin, ledes paa den maade at man gennem spørgsmaal til eleverne bringer disse til fra egne iagttagelser, læsning, og fortællinger de har hørt, støttet af lærerens meddelelser, at fortælle om dyrenes liv og færd i naturen. Under undervisningen i planterigets naturhistorie maa eleverne allerede i 1ste klasse veiledes i fremgangsmaaden ved at presse og opbevare planter.

Indsamling og bestemmelse af planter i ferien bør opmuntres.

Ved den afsluttende examen bør eleven kunne fremlægge et af ham selv anlagt herbarium, omfattende ca. 50 typiske og almindelig forekommende arter²⁾.

Til hjælp ved undervisningen vil det være hensigtsmæssigt at læreren af og til paa tavlen leverer forstørrede tegninger af plantedele (især blomsterdele).

Idet eleven veiledes til at iagttage, bør man ogsaa søge at vække hos ham kjærlighed til den levende natur; han maa faa følelsen af at han har pligter og ansvar ligeoverfor de levende væsener, han maa bringes til at indse at det er grusomt og uværdigt at berøve fuglene deres eg, eller at spidde levende insekter paa naale, at ødelægge træer o. s. v., og at hans virk-

¹⁾ Hver elev i klassen maa have foran sig et eksemplar af planten.

²⁾ Herbariet bør ikke udelukkende indeholde urteagtige planter, men ogsaa pressede blade og blomsterstande af de almindeligste træer og buske. Ved valget af arter bør man tage særligt hensyn til det i loven opstillede maal.

somhedstrang og iagttagelseslyst vil kunne finde et ædlere virkefelt ved at udklække sommerfugle, anstille enkle dyrkningsforsøg med plantefrø, o. l.

Dyrerigets naturhistorie.

Paa første trin gennemgaaes et udvalg af typiske former af pattedyr og fugle, særlig husdyr, i et antal af omtrent tyve.

Samtidig vil det være hensigtsmæssigt at eleverne gennem lærerens fortælling erhverver kjendskab til de mest bekendte fremmede former som er beslegtede med de gennemgaaede.

Dernæst gennemgaaes nye former af pattedyr og fugle, særlig saadanne som kan grupperes sammen med de paa første trin behandlede. Behandlingsmaaden bliver des mere kortfattet, jo større ligheden er med en tidligere beskrevet form. Leilighedsvis omhandler man efterhaanden noget nærmere tandbygningen, nebformer, og fodformer; man gaar ogsaa lidt ind paa knokkelbygningen («hvirveldyr») og musklernes virksomhed; man nævner bryst- og bughulens hovedorganer og deres beliggenhed, og omtaler deres funktioner i største korthed. Ved passende leilighed indføres begreberne art, slegt, og orden, oplyst ved de behandlede eksempler.

Derefter gennemgaaes paa samme vis som tidligere, udvalgte former af krybdyr, padder, og fiske. Efterhaanden omtales i sammenhæng med behandlingen af de enkelte former: Forskjellen mellem hvirveldyr med varmt og med koldt blod, kredsløbet (i korthed), krybdyrenes seiglivethed, vinter- og sommerdvalen, hudskifte, reproduktionsevne, forvandling (gjellernes bygning), aandedræt, lidt om forplantning (eg, levende unger) o. s. v.

Endelig gives en ordnet sammenstilling af de hidtil behandlede dele af organlæren, og tilsidst en systematisk oversigt over de behandlede dyr.

Paa øverste trin gives først sammenlignende beskrivelser af leddyr-typer med dertil knyttede almindelige oplysninger om leddyrenes bygning og vigtigste livsfænomener; dernæst en karakteristik af insekt-ordenerne med henvisning til de gennem-

gaaede former, og i forbindelse hermed en kortere omtale af de merkeligste insekter.

En ordnet oversigt over de paa dette trin gennemgaaede dele af organlæren og biologien.

Endelig sammenlignende beskrivelser af enkelte repræsentanter for de lavere dyr, med dertil knyttede almindelige oplysninger.

Medens enhver for alderstrinnet ufrugtbar teoretisk systematisering bør undgaaes, vil det dog være naturligt at man for oversigtens skyld som afslutning giver en almindelig karakteristik af dyrerigets rækker, idet man begynder med de laveste; for leddyrenes og hvirveldyrenes vedkommende af de vigtigste klasser, og for krybdyrs, fugles og pattedyrs vedkommende en oversigt over de vigtigste ordener.

Almindelige oplysninger som ikke tidligere er medtaget (f. eks. om udbredelse), kan passende finde plads her.

Planterigets naturhistorie.

Fremgangsmaaden bliver i det hele taget tilsvarende til den som er anvendt ved behandlingen af læren om dyrene, her beskrivelse og formlære mere i forgrunden. Undervisningen foregaar paa de første trin ligesom i dyrelæren næsten udelukkende gennem iagttagelse.

Paa de første trin gives enkeltbeskrivelser af lette typiske former af fuldt udviklede blomsterplanter (ca. 20), med angivelse af voksestedets beskaffenhed, blomstringstid, og andre letfattelige forhold vedrørende plantens liv, egenskaber og anvendelse.

De første beskrivelser omfatter kun plantens hoveddele, de følgende bliver efterhaanden mere indgaaende. I tilslutning til hver beskrivelse meddeles en særskilt kort forklaring af enkelte morfologiske grundbegreber; tilsidst gives en ordnet oversigt over disse, med henvisning til de gennemgaaede planter.

Paa næste trin leveres sammenlignende beskrivelser af udvalgte former, især saadanne som kan grupperes om de paa første trin gennemgaaede; væsentlige fællesmerker og skjelnermerker fremhæves, familiekarakterer fastslaaes.

Leilighedsvis tilknyttes almindelige oplysninger om organer, udvikling og liv. Efter hvert som en familiekarakter er bestemt, foretages øvelser i efter «floraen» at «bestemme» andre til samme grupper hørende arter. Man maa vel vogte sig for at overdrive indøvelsen af floraen; det er tilstrækkeligt at eleverne har erhvervet sig indsigt i dens anordning og brug. Ved examen bør der aldrig blive tale om at lade examinanderne bestemme planter efter floraen. Linnés klasse-inddeling gennemgaaes. Endelig gives en ordnet oversigt over det hidtil meddelte om planternes organer og liv; herunder omhandles planternes tilpasning til ydre forhold (f. eks. farve, rodknoller, reservenæring, midler mod udtørring, slyngtraade).

Til slut gennemgaaes enkelte planter med vanskeligere blomsterdele (f. eks. rakte træer og bartræer), og enkelte blomsterløse planter; desuden omtales nogle af de særlig vigtige udenlandske planter. Leilighedsvis tilknyttes oplysninger om let forstaaelige dele af den indre bygning, og om planternes udbredelse paa jorden.

Menneskelegemets bygning, og sundhedslære.

I 4de klasse gennemgaaes i i ugentlig time menneskets anatomiske bygning, dets organers virkemaade, samt elementerne af sundhedslæren, afpasset efter den indsigt i naturfagene og det modenheds-standpunkt som eleverne nu har erhvervet.

Af antropologien behandles knokkelbygningen, musklerne, huden, fordøielsesorganerne og fordøielsen, hjertets bygning, blodet og blodomløbet, aandedrætsredskaberne og aandedrættet, hjernen og nervesystemet, sanseorganerne ¹⁾ og deres virksomhed.

(For forklaringen af aandedrættet maa læreren i en fysik-time have fremstillet surstof, kvælstof, og kulsyre, og paavist deres vigtigste egenskaber, og fremstillet vandstof).

I nærmeste tilknytning til dette kursus i antropologi behandles enkelte af sundhedslærens vigtigste afsnit: Nærings-

¹⁾ Nærings- og de forskellige arter af langsynthed, samt nytten af briller, paavises eksperimentelt.

stoffer og næringsmidler, ventilation, betydningen af et kraftigt aandedræt, legemligt arbejde; farerne ved det stillesiddende liv, overanstrengelse; hvile, søvn. Klæderne. Hudpleiens betydning, bad. Tændernes og mundhulens pleie. Lidt om næsens, ørets og øiets pleie. Te, kaffe, tobak.

Loven forlanger sluttelig ogsaa «undervisning om de berusende drikkes virkninger og farer».

Man viser hvorledes beruselse erfaringsmæssig er aarsag til en mængde af de stygge og forbryderske gjerninger som begaaes, og at paa den maade blot en eneste rus kan blive skjebnesvanger for et menneskes hele liv; fremdeles at en stadig nydelse af alkoholholdige drikke, om det end ikke nogen gang kommer til beruselse, har en fordærlig indflydelse paa de fleste af de vitale organer, og at fortsat overdreven brug af dem bringer individet i den farlige tilstand ikke at kunne undvære stimulanen.

Fysik.

Undervisningens naturlige gang bliver denne: Først udføres eksperimentet, og dette gøres, saa ofte dertil er anledning, af eleven selv under lærerens ledelse; han fortæller om rækkefølgen af de udførte manipulationer og de optrædende fænomener, han ledes til af disse at udlede lovene, som kan og maa forlanges udtrykt absolut korrekt; tilsidst forklarer han de anvendte apparater ved en tegning paa vægtavlen i de tilfælde hvor dette falder naturligt. — Først efterat eksperimentet paa denne vei er udført og forklaret, faar eleverne lekse i lærebogen.

Lette beregningsopgaver vil uden videre kunne knyttes til definitionen af den jevne bevægelses hastighed¹⁾ (udtrykt i meter pr. sekund) og den specifikke vegt (udtrykt i gram pr. kubikcentimeter) samt til vegtstangen. Ogsaa enkelte andre lette beregningsopgaver vil kunne gives.

Af og til bør gives en skriftlig opgave.

Nogen indgaaende behandling af loven om energiens uforanderlighed vil der ikke kunne blive tale om i middelskolen,

¹⁾ Ogsaa i lydlæren.

medens man vistnok, naar dertil gives bekvem anledning, bør gjøre opmærksom paa den; under gennemgaaelse af lys- og varmelæren bør eleven belæres om at lys- og varme-fænomenerne antages at bero paa molekulære svingninger, og om at arbeide kan fremkalde varme, og omvendt varme frembringe arbeide (dampmaskinen).

Ogsaa fonograf og telefon bør kortelig gennemgaaes.

Læseplan.

Kl. I. Dyrerigets naturhistorie (ca. 70 timer):

Pattedyr og fugle gennemgaaes.

Plantelære (ca. 40 timer høst og vaar):

Enkeltbeskrivelser af ca. 20 lette typiske former af fuldt udviklede blomsterplanter; en hertil støttet oversigt over de morfologiske grundbegreber. Sammenlignende beskrivelser af udvalgte former. Ekskursioner høst og vaar. Anlæggelsen af et herbarium paabegyndes.

Kl. II. Dyrerigets naturhistorie (ca. 50 timer):

Krybdyr, padder, og fiske gennemgaaes.

Desuden leddyrene, specielt insekterne. Beskrivelser af enkelte typiske lavere dyr.

Plantelære (ca. 25 timer høst og vaar):

Linnés klasse-inddeling, plantebestemmelser efter flora. Til slut ordnet oversigt over det meddelte om planternes organer og liv. Planter med vanskeligere blomsterdele (bartrær og rakletrær), enkelte blomsterløse planter. Særlig vigtige udenlandske planter. Ekskursioner. Presning af planter til herbariet fortsættes.

Kl. III. Dyrerigets naturhistorie (ca. 15 timer):

Systematisk oversigt. Repetition.

Plantelære (ca. 20 timer):

Lidt om planternes indre bygning og liv. Forsat benyttelse

af floraen. Ekskursioner (vaar og høst); herbariet fuldføres. Repetition.

Fysik (ca. 35 timer):

Fysikalske eksperimenter med dertil knyttet undervisning efter lærebog.

Ved udgangen af klasse III holdes afsluttende examen i dyrerigets naturhistorie og plantelære. Det kræves at examinanden har nøiere kjendskab til de mærkeligste dyr, deres organer og levevis, fortrinsvis til de indenlandske og til de for mennesket vigtigste, samt at han har samlet det gennemgaaede stof til en systematisk oversigt over dyreriget, i den udstrækning som ved undervisningsplanen er angivet. Endvidere kræves at examinanden kjender 50 almindelige indenlandske planter, særlig saadanne som er vigtige for mennesket, samt de vigtigste udenlandske nytteplanter, at han har noget kjendskab til planternes vekst og ernæring, og kjender de karakteristiske merker for ca. 10 fremtrædende indenlandske plantefamilier (korsblomstrede, skjermplanter, ertebloomstrede, læbeblomstrede, kurvblomstrede, o. l.).

Ved denne prøve fremlægger examinanden det herbarium, han selv har bragt istand.

Kl. IV. Fysik (2 timer ugentlig):

Det fysikalske kursus føres tilende. Repetition.

Menneskelegemets bygning, og sundhedslære (1 time ugentlig):

Til examen prøves i det hele kursus fysik samt i antropologi og sundhedslære. [Reglem. § 9].

Regning og matematik.

Da undervisningens plan og gang synes nogenlunde tilstrækkelig betegnet ved de lærebøger som benyttes her i skolen, nemlig Johannesens aritmetik og algebra, og Alfsens geometri, indtages her kun den officielle «Læseplan». Denne vil dog her i skolen ikke blive fulgt i alle enkeltheder.

Kl. I. Praktisk regning (1ste halvaar 5 timer, 2det halvaar 4 timer).

Regning med brøk, dog ikke som multiplikator eller divisor. Praktiske anvendelser af de fire regningsarter med hele og decimale tal og brøker.

Forberedende geometriske øvelser (2det halvaar 1 time). Øvelser i brug af passer, linjal, og vinkelhage, til konstruktion efter maal af elementære geometriske figurer.

Kl. II. Praktisk regning (1ste halvaar 3 timer, 2det halvaar 1 time). Brøkregningen fuldføres, ligesaa regning med decimaltal med anvendelse bl. a. paa lette beregninger af flader, og reduktion til enheden med lettere anvendelser saavel paa enkle som paa mere sammensatte opgaver.

Forberedende geometriske øvelser (1ste halvaar 2 timer). Geometriske konstruktioner ved hvilke fremgangsmaadens berettigelse let kan gjøres indlysende.

Aritmetik og algebra (2det halvaar 2 timer). Lærebogen paabegyndes. Blandt øvelses-opgaverne bør ogsaa gives anledning til at løse lignings-opgaver af letteste slags.

Geometri (2det halvaar 2 timer). Lærebogen paabegyndes.

Kl. III. Praktisk regning (1 time). Reduktion til enheden med anvendelse paa procentregning, rente, og rabat. Lette opgaver af delings- og blandingsregning. Fortsatte øvelser i flade- og rumberegninger.

Aritmetik og algebra (2 timer). Af lærebogen bør ved udgangen af denne klasse være gennemgaaet læren om hele tal og brøker, anvendte i de fire regningsarter. Leilighedsvis bør løses lette ligninger.

Geometri (2 timer). Fortsættelse efter lærebogen. Øvelser i konstruktion og beregning.

Kl. IV. Praktisk regning (2 timer). Fortsatte øvelser med noget vanskeligere opgaver. Diskonto, kvadratrod-uddragning, beregning af prisme, pyramide, cylinder, kegle, og kugle. Vegt-beregninger.

Regnskabsførelse: Indtægts- og udgifts-regnskaber, opgjør af mellemværende.

Aritmetik og algebra (2 timer). Læren om potenser. Ligninger af 1ste grad. Repetition.

Geometri (1 time). Lærebogens pensum for middelskolen afsluttes. Blandt beregnings-øvelserne medtages ledende opgaver fra polygon- og cirkelberegningen. Repetition.

Tegning.

Ifølge loven skal kræves: «Øvelse i perspektivisk gengivelse af enkle fritstaaende gjenstande.»

Først maa man ved øvelser som falder i planet, skjærpe øiemaalet for retning, udstrækning, og forhold, og lære haanden til at gengive synsindtrykket, Fra de enkleste kombinationer af rette og krumme linjer har man at naa frem til tegning af ornament, navnlig det antike flad-ornament med dets enkle, strengt lovmæssige former.

Ved siden af hovedformalet for denne undervisning: korrekt gengivelse efter selvstændig opfatning, bør ikke hensynet til en smuk udførelse tilsidesættes.

Den perspektiviske gengivelse af fritstaaende gjenstande forudsætter forstaaelse af afstandens indflydelse paa synsindtrykket. Nogen teoretisk fremstilling af perspektivlæren kan der ikke være tale om, men man maa ved opstilling af modeller, ved iagttagelse af gader, bygninger o. l., lade eleverne selv se den perspektiviske forkortning og forsvinding, og siden faar de bruge sine øine for at se og sin haand for at gengive de modeller man stiller for dem. De maa altsaa vænne sig til at se modellen som et plant billede, og bl. a. ved sigtemaal, som de maa læres til at kontrolere, bestemme de punkter i dette billede som konturlinjerne kan trækkes igjennem.

Der forlanges ikke projektionstegning i middelskolen; derimod forudsætter sløid-undervisningen at eleverne lærer at udføre arbejdstegninger. Der er intet til hinder for at saadanne arbejdstegninger udføres i tegnetimerne, forsaavidt de egner sig til at indpasses i tegne-undervisningens udviklingsgang.

Plan.

Kl. I og II. Rette og krumme linjer i forskellige kombinationer. Flade-ornamenter.

Kl. III og IV. Perspektivisk gengivelse af stereometriske legemer, med anvendelse paa brugsgjenstande af enkle former. Arbejdstegninger for sløiden.

Skrivning.

«Om undervisningen i dette fag agter overstyret senere at udtale sig gennem rundskrivelse til skolerne.»

Haandgjerning (sløid).

Som optagelsesfordring opstilles forsøgsvis, at eleverne har gennemgaaet de 4 første trin af «Modelrække for barneskolen» efter Kjenneruds sløidtegninger (ny udgave), eller dertil nogenlunde svarende øvelser.

«Foreløbig indskrænker man sig, uden at opstille nogen undervisningsplan, til at anbefale nævnte modelrække i alt væsentligt befulgt indtil videre.»

Gymnastik.

«Angaaende maalet for undervisningen henvises foreløbig til departementets rundskrivelse af 14de september 1886 (ann. 1886 s. 314 ff.). — Idet løjtnant Bentzens tabeller nu er lagt til grund for gutternes undervisning, bliver at gennemgaa til tab. 15 à 16; for hævbevægelsernes vedkommende vil antagelig kunne naaes noget længere, f. eks. til tab. 19 à 20.»

Sang.

«Om undervisningen heri vil senere blive udfærdiget bestemmelser.»

III. Gymnasiet.

Religion.

1 R. G. (1 t.). Vogts kirkehistorie til Schweizer-reformationen læst og repeteret.

1 R. G. (1 t.). Som **1 L. G.**

2 L. G. (1 t.). Vogts kirkehistorie fra Schweizer-reformationen læst ud og repeteret. Lukas's evangelium kap. 1—4, 26, med Platous forklaring.

2 R. G. (1 t.). Som **2 L. G.**

3 L. G. (2 t.). Johannes's evangelium paa græsk, med Yngvar Bruns forklaring, læst ud. Vogts kirkehistorie repeteret.

3 R. G. (2 t.). **a:** som **3 L. G.** — **b:** Lukas's evangelium læst ud, og repeteret i udvalg. Kirkehistorien repeteret.

Norsk.

1 L. G. (3 t.). Til litteraturlæsning er benyttet Erichsens Udvalg af danske og norske forfattere, 1ste del; navnlig læst folkeviser, udvalg af litteraturen før Holberg (Chr. Pedersson, Peder Claussøn, Arrebo, Kingo, Petter Dass), samt af Holberg, Stub, Tullin, Ewald, Wessel. Mundtlig, og med benyttelse af Erichsens Den danske og norske poesis historie, er der givet en oversigt over de tilsvarende dele af litteraturens historie.

Stil hver tredje uge, tildels efter en kort gennemgaaelse paa forhaand.

Foredrag over emner fra litteraturhistorien.

1 R. G. (3 t.). Litteratur-udvalget og litteraturhistorie omtrent som i **1 L. G.**, dog til og med Baggesen.

Stil som i **1 L. G.** (for det meste ogsaa de samme opgaver).

2 L. G. (4 t.). Litteratur: Ochenschlägers Guldhornene. Af Pauss og Lassens læsebog, 4de skoletrin, 2den afdeling: stykker af Wergeland og Welhaven (desuden Hofgaards udvalg

af Norges dæmning, og forelæst af «Stumpefeiden»); Ibsens «De unges forbund».

Litteraturhistorie: Med Erichsens Den danske og norske poesis historie som grundlag, gennemgaaet den nyere danske litteratur til og med Christian Winther, og norsk litteratur efter 1814 til og med Wergeland og Welhaven; karakteristik af Ibsens digtning; til supplerung foredrag, og Hofgaards «Tillæg til litteraturhistorien».

Med de elever som ikke læser græsk, er (i en 5te ug. time) gennemgaaet Iliadens 6te bog (efter Gjertsens overs.), af Platon Sokrates's forsvarstale, Kriton, udvalg af Protagoras, (efter J. Aars's «Sokrates»); forelæst mere af Protagoras, samt Aristofanes's «Skyerne» (efter danske oversættelser).

Stil hver 3dje uge, tildels efter gennemgaaelse paa forhaand.

Oldnorsk: Nygaards Læsebog for begyndere læst ud. Nygaards Udvalg af den norrøne litteratur, 1ste del: Tors færd til Jotunheim. Af Nygaards oldnorske grammatik det vigtigste af formlæren.

2 R. G. (4 t.). Omtrent som **2 L. G.**

3 L. G. (4 t.).

Litteratur: Holbergs Erasmus Montanus. Af Welhaven: 9 sonetter af Norges dæmring (efter Hofgaards «Tillæg» osv.); Ludvig Holberg; Sisyphus; Vidjekvisten; Aftenglans; Naar sol gaar ned; En sangers bøn. Af Wergeland: Slutningssang af «Mennesket»; Til en gran; Den første gang; Ved Bjerregaards grav; Norge til Amerika; Sandhedens armé; Skibbruddet.

Litteraturhistorie: Erichsens Den danske og norske poesis historie, suppleret ved tillæg, som dels er trykt som manuskript, dels autograferet.

Stil hver tredje uge.

Oldnorsk. Efter Nygaards udvalg af den norrøne litteratur, 1ste del: Balders død, Asbjørn Selsbane, Hamarsheimt, brudstykker af Hávamál, Hákonarmál. Repetition af Nygaards grammatik. Hofgaards oversigt over den norrøne litteratur.

3 R. G. (4 t.). **I b** er gjennemgaaet det samme som i **3 L. G.**, i **a** et andet udvalg af litteraturen (Ibsens Brand; digte af Ewald, Wessel, Baggesen, Ochenschläger, 2 af Holbergs epistler, Wergelands Skibbrudet); forresten som **3 L. G.**

Tysk.

1 L. G. (2. t.). Læsning efter Voss Deutsches Lesebuch für die Mittelschule. Undervisningen er væsentlig ført paa tysk.

1 R. G. (2 t.). **I c** som i **1 L. G.** — **I a** er læst udvalg af Hebels Schatzkästlein, og de 3 første akter af Schillers Wilhelm Tell. **I b** er brugt Voss Deutsches Lesebuch, og repeteret udvalgte dele af grammatikken, i **a** er dele af de læste litteraturstykker gjenfortalt skriftlig.

2 L. G. (2 t. for de elever som ikke læser græsk). Læsning efter Voss Deutsches Lesbuch für die Mittelschule.

Latin.

1 L. G. (10 t.). Ciceros taler mod Catilina I, II, III, og IV, kap. 1—4; talen Pro lege Manilia. Sallusts Catilina. Af Ovids metamorfoser efter Voss's og Richters udvalg: Lycaon, Vandfloden, Deucalion og Pyrrha, Phaeton, Cadmus, tils. 700 vers. Efter Schreiners grammatik gjennemgaaet syntaksen. En skolestil hver uge i to sammenhængende timer efter Lowums stiløvelser I; i de sidste maaneder tillige en hjemmestil hver maaned; naar stilen er gjennemgaaet, læres den udenad.

2 L. G. (10 t.). Sallusts Catilina fra k. 40 ud. Vergils Æneide 1ste og 2den bog. Livius 21de bog (undt. k. 49—51) og af 22de bog kap. 1—10. Schreiners grammatik fra § 330 og ud (til metrikken); repeteret formlæren ud pronomenerne. Weisses antikviteter. Schreiners vokabularium (de 6 første sider). Hver uge i to sammenhængende timer et skriftligt arbejde paa skolen, i 1ste halvaar stil (efter Lowums stiløvelser II), i 2det vekselvis stil og oversættelse (efter Gjør og Johanssens opgaver); stilene er lært udenad, og oversættelserne oversat paany efter gjennemgaaelsen.

af Norges dæmning, og forelæst af «Stumpfeiden»); Ibsens «De unges forbund».

Litteraturhistorie: Med Erichsens Den danske og norske poesis historie som grundlag, gennemgaaet den nyere danske litteratur til og med Christian Winther, og norsk litteratur efter 1814 til og med Wergeland og Welhaven; karakteristik af Ibsens digtning; til supplerung foredrag, og Hofgaards «Tillæg til litteraturhistorien».

Med de elever som ikke læser græsk, er (i en 5te ug. time) gennemgaaet Iliadens 6te bog (efter Gjertsens overs.), af Platon Sokrates's forsvarstale, Kriton, udvalg af Protagoras, (efter J. Aars's «Sokrates»); forelæst mere af Protagoras, samt Aristofanes's «Skyerne» (efter danske oversættelser).

Stil hver 3dje uge, tildels efter gennemgaaelse paa forhaand.

Oldnorsk: Nygaards Læsebog for begyndere læst ud. Nygaards Udvalg af den norrøne litteratur, 1ste del: Tors færd til Jotunheim. Af Nygaards oldnorske grammatik det vigtigste af formlæren.

2 R. G. (4 t.). Omtrent som **2 L. G.**

3 L. G. (4 t.).

Litteratur: Holbergs Erasmus Montanus. Af Welhaven: 9 sonetter af Norges dæmring (efter Hofgaards «Tillæg» osv.); Ludvig Holberg; Sisyphus; Vidjekvisten; Aftenglans; Naar sol gaar ned; En sangers bøn. Af Wergeland: Slutningssang af «Mennesket»; Til en gran; Den første gang; Ved Bjerregaards grav; Norge til Amerika; Sandhedens armé; Skibbruddet.

Litteraturhistorie: Erichsens Den danske og norske poesis historie, suppleret ved tillæg, som dels er trykt som manuskript, dels autograferet.

Stil hver tredje uge.

Oldnorsk. Efter Nygaards udvalg af den norrøne litteratur, 1ste del: Balders død, Asbjørn Selsbane, Hamarsheimt, brudstykker af Hávamál, Hákonarmál. Repetition af Nygaards grammatik. Hofgaards oversigt over den norrøne litteratur.

3 R. G. (4 t.). **I b** er gennemgaaet det samme som i **3 L. G.**, i **a** et andet udvalg af litteraturen (Ibsens Brand; digte af Ewald, Wessel, Baggesen, Ochlen schläger, 2 af Holbergs epistler, Wergelands Skibbrudet); forresten som **3 L. G.**

Tysk.

1 L. G. (2 t.). Læsning efter Voss Deutsches Lesebuch für die Mittelschule. Undervisningen er væsentlig ført paa tysk.

1 R. G. (2 t.). **I c** som i **1 L. G.** — **I a** er læst udvalg af Hebels Schatzkästlein, og de 3 første akter af Schillers Wilhelm Tell. **I b** er brugt Voss Deutsches Lesebuch, og repeteret udvalgte dele af grammatikken, i **a** er dele af de læste litteraturstykker gjenfortalt skriftlig.

2 L. G. (2 t. for de elever som ikke læser græsk). Læsning efter Voss Deutsches Lesebuch für die Mittelschule.

Latin.

1 L. G. (10 t.). Ciceros taler mod Catilina I, II, III, og IV, kap. 1—4; talen Pro lege Manilia. Sallusts Catilina. Af Ovids metamorfoser efter Voss's og Richters udvalg: Lycaon, Vandfloden, Deucalion og Pyrrha, Phaeton, Cadmus, tils. 700 vers. Efter Schreiners grammatik gennemgaaet syntaksen. En skolestil hver uge i to sammenhængende timer efter Lowums stiløvelser I; i de sidste maaneder tillige en hjemmestil hver maaned; naar stilen er gennemgaaet, læres den udenad.

2 L. G. (10 t.). Sallusts Catilina fra k. 40 ud. Vergils Æneide 1ste og 2den bog. Livius 21de bog (undt. k. 49—51) og af 22de bog kap. 1—10. Schreiners grammatik fra § 330 og ud (til metrikken); repeteret formlæren ud pronomenerne. Weisses antikviteter. Schreiners vokabularium (de 6 første sider). Hver uge i to sammenhængende timer et skriftligt arbejde paa skolen, i 1ste halvaar stil (efter Lowums stiløvelser II), i 2det vekselvis stil og oversættelse (efter Gjør og Johanssens opgaver); stilene er lært udenad, og oversættelserne oversat paany efter gennemgaaelsen.

3 L. G. (9 t.). Tacitus efter Weisses udvalg: Tiber og Seian. Horats: Oder I, 1, 5, 6, 8, 9, 16, 22, 29, 31; II, 3, 6, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 16, 20; III, 30. Breve: I, 1, 2, 3, 5, 6, 7, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 19; II, 1, v. 1—102; Satirer: I, 9. Repetition af Ciceros Cato maior, Vergils Æneide, Livius, Horats, Tacitus. Schreiners grammatik, repetition. Schreiners vokabularium. Weisses antikviteter læst ud, og det vigtigste repeteret; litteraturhistorie efter anhanget til samme lærebog. Hver uge i to sammenhængende timer paa skolen en oversættelse efter Gjør og Johanssens opgaver, og i de uger der ikke skrives norsk stil, tillige en hjemme-oversættelse.

Græsk.

2 L. G. (8 t.). Af Xenofons Anabasis repeteret III, 1—2. Herodot (Bloms udgave) VIII, kap. 1—26, 40—42, 49—71, 74—96. Iliaden I, II (til v. 483), III, VI.

Af Grøteruds grammatik repeteret formlæren, læst og repeteret syntaksen.

Efter Aars's litteraturhistorie gennemgaaet epos og historie. (Kun 4 af klassens elever).

3 L. G. (8 t.). Platon Sokrates's apologi. Sofokles Antigone. Repetition af det hele artiumspensum. Aars's litteraturhistorie. Antikviteter efter Christensens Det græske statsliv i oldtiden, og Aars, Atens forfatningshistorie. Grøteruds grammatik repeteret.

Engelsk.

1 L. G. (5 t.). Det meste af Brekkes Lærebog i engelsk for begyndere til s. 94; desuden oversat mundtlig de norske eksempler. Af Brekkes Engelsk læsebog for middelskolen 86 sider, deraf en del ex tempore; dagens lekse er gennemgaaet, dels ved samtale og gjenfortælling paa engelsk, dels ved oversættelse; gloserne gives som lekse efter glossaret; skriftlige øvelser paa vægtavlen: fra december i regelen hver uge en hjemme-sui eller diktat.

1 R. G. (5 t.). Af Sommerfelts Nyeste engelske forfattere i udvalg omtrent 200 sider, deraf adskilligt ex tempore; en del er lært udenad. Lunds ordsamling. Stil efter J. Krohgs stiløvelser, mindst 1 gang om ugen, dels paa skolen, dels hjemme.

2 L. G. (3 t., for de elever som ikke læser græsk). Af Brekkes læsebog ca. 90 sider, deraf en del ex tempore; af Sommerfelts Engelsk læsning for gymnasiet ca. 50 sider. Løkkes Engelsk grammatik, 7de udg. ved Western (syntaksen).

2 R. G. (5 t.). Af Sommerfelts Nyeste engelske forfattere i udvalg i **2 R. G. a.** 103 sider, i **2 R. G. b.** 67 sider, deraf en del ex tempore; af Jacob Løkkes Engelske forfattere i udvalg i **2 R. G. a.** 79 sider, i **2 R. G. b.** 151 sider, deraf en del ex tempore. Løkkes Engelsk grammatik, 7de udg. ved Western. Knudsen og Løkke, Engelske præpositioner og synonymmer. En skolestil om ugen efter J. Krohgs stiløvelser, som hjemmestil fuldførelse af det stykke som er givet til skolestil; efter gennemgaaelsen er stilene lært udenad til næste stiltime.

3 R. G. (5 t.). Af Løkkes Engelske forfattere i udvalg omtrent 80 sider, af Sommerfelts Engelsk læsning for gymnasiet omtrent 100 sider; en del ex tempore. Løkkes grammatik, repetition. Knudsen og Løkke, Engelske præpositioner og synonymmer. Lunds ordsamling. Sommerfelts litteraturhistorie. Stil som i **2 R. G.**

Fransk.

1 L. G. (3 t.). Af Bødtker og Høst, Fransk læsebog for begyndere, fra s. 68 ud. Bødtker og Høst, Franske læsestykker for gymnasiet omtr. 70 sider. Grammatik efter begynderbogen. Dialogerne i denne og nogle stykker af læsebogen er repeteret.

1 R. G. (3 t.). Omtrent som **1 L. G.** (I **1 R. G. a.** tillige læst en del af Wallems ordsamling).

2 L. G. (3 t.). Bødtker og Høst, Franske læsestykker 110 sider, deraf lidt ex tempore. Knudsens grammatik til verberne paa oir. Af Wallems ordsamling 15 sider.

2 R. G. (3 t.). Omtrent som **2 L. G.** (i **b** er dog af grammatiken væsentlig læst syntaks, og repeteret formlæren til pronomenerne).

3 L. G. Michelsen, Historiske læsestykker I, fra s. 58 ud; derefter en del af Voltaires Charles-Edouard Stuart. — 13 sider af Wallems ordsamling, og enkelte afsnit repeteret.

3 R. G. b. (2 t.). Omtrent som **3 L. G.** — I **3 R. G. a** er læst 46 sider af Michelsens læsestykker og 47 sider af Daudets Lettres de mon moulin. For resten som **3 L. G.** og **3 R. G. b.**

Historie.

1 L. G. (3 t.). Oldtidens historie: Ræders lærebog, 2den udgave, læst og repeteret.

1 R. G. (3 t.). Som **1 L. G.**

2 L. G. (3 t.). Frankriges historie: Schjøth og Wallems lærebog læst og repeteret.

2 R. G. (3 t.). Som **2 L. G.**

3 L. G. (3 t.). Nordens historie efter Petersens lærebog ved G. Storm. Repetition af oldtidens og Frankriges historie. Særskilt i **3 L. G.** politisk geografi efter Horns lærebog.

3 R. G. (3 t.). Som **3 L. G.**

Geografi.

1 L. G. (2 t.) og **1 R. G.** (2 t.). Politisk geografi efter Gundersens lærebog.

2 L. G. (1 t., for de elever som ikke læser græsk). Fysisk geografi efter Haffners lærebog. Kortfattet gennemgaaelse af en del af den matematiske geografi, tildels ogsaa benyttet Johannesens lærebog.

2 R. G. (1 t.). Fysisk geografi efter Haffners lærebog. Matematisk geografi, Johannesens lærebog til s. 30.

3 R. G. (1 t.). Johannesens Matematisk geografi læst ud og repeteret. En del af den politiske geografi repeteret.

Naturkundskab.

1 R. G. (5 t.). Schiøtz's fyssik til bølgebevægelse. Johannesen og Nicolaysens kemi til metallerne (repeteret til kulstof). Skriftlige opgaver dels paa skolen, dels hjemme.

2 R. G. (4 t.). Schiøtz's fysik fra bølgebevægelse og ud varmelæren; repeteret til § 164. Skriftlige opgaver dels paa skolen, dels hjemme. Johannesen og Nicolaysens kemi læst ud og repeteret.

3 R. G. (5 t. naturlære, 1 t. naturhistorie). Schiøtz's fysik fra magnetisme og ud. Opgaveregning. Repeteret den hele fysik og kemien (Hjordtals lærebog). Mineralogi efter Corneliussens lærebog. Repetition af zoologi og botanik, øvelser i plantebestemmelse; Sorensens lærebøger.

Matematik.

1 L. G. (2 t.). Johannesens aritmetik til Ligninger; en del repeteret.

1 R. G. (5 t.). Aritmetik: Brochs lærebog, senere ombyttet med Johannesens, til Irrationale ligninger. Skriftlige øvelser i ligninger (med bogstav-koefficient og større tal-koefficient) af iste grad med 1 og 2 ubekjendte. Geometri: Holsts Plangeometrisk kursus (begyndelsen efter en omredaktion som er trykt som manuskript) til Regulære polygoner.

2 L. G. (3 t.). Aritmetiken til ende, dels efter Brochs lærebog, dels efter en dikteret fremstilling. Johannesens trigonometri til Trigonometriske ligninger. Regning af opgaver hjemme og paa skolen.

2 R. G. Aritmetik og geometri læst ud. Trigonometri: Johannesens lærebog læst, og størsteparten repeteret. Alfens stereometri. Skriftlige opgaver hjemme og paa skolen.

3 L. G. (4 t.). Johannesens trigometri fra § 9 og bogen ud. Alfens stereometri. Repetition. Blandede opgaver hjemme og paa skolen.

3 R. G. (6 t.). Analytisk geometri efter C. M. Guldbergs lærebog. Funktionslære efter Holsts Høiere

rækker. Repetition af aritmetik og geometri. 1 gang om ugen opgaver hjemme og paa skolen.

Tegning.

1 R. G. (2 t.). Flade-ornamenter efter Petersens tegne-apparats 3dje og 4de gruppe. I 2—4de kvartal den ene time hver uge anvendt til modeltegning efter prismer, pyramider, cylinderer, kegle, ringe, kors o. l., enkeltvis og grupper i front- og skraastilling.

2 R. G. (2 t.) Frihaandstegning (1 t.): Fortsat med flade-ornamenter efter Petersens tegne-apparats 4de gruppe, og med modeltegning. Projektionstegning (1 t.): Projektioner af prismer og pyramider liggende paa en sideflade i skjæv stilling til vertikalplanet ved successive dreninger. Terning, regulært tetra- og oktaeder i skjæv stilling ved samme metode. Indøvet begrebet tracer. Nedbøining af planer. Legemer paa skraaplan. Ugentlige opgaver hjemme.

3 R. G. (2 t.). Frihaandstegning (1 t.): Som i **2 R. G.**; examenstegningerne fuldført. Projektionstegning (1 t.): Skjæring mellem planer og legemer, baade ved hjælp af profilplan og ved hjælpeplaner lodret paa horisontal- eller vertikalplanet. Blandede opgaver hjemme og paa skolen.

Sang.

2 L. G. og **2 R. G.** (1 t.). Paa grund af stemmeskiftning blev der i den største del af aaret ikke sunget, men kun givet teoretisk undervisning: om tonesystemet, stemmen, dens bygning og forskellige arter; orkestrets instrumenter og folke-instrumenter; vore tonekunstnere; musikens historie. I de sidste maaneder enstemmig sang, især fædrelandssange.

3 L. G. og **3 R. G.** Firestemmig sang; tildels samsang med **1—3 M.**

Gymnastik.

1 L. G. og **1 R. G.** (3 t.). Bentzens tabeller XVI—XVIII. Repetition. Balslagning. Skydning med salongevær.

2 L. G. og 2 R. G. (3 t.). Bentzens tabeller XIX—XXI. Repetition. Floretfegtning (1 gang ug. til april). Balslagning. Skydning med salongevær.

3 L. G. og 3 R. G. (3 t.). Bentzens tabeller XXI—XXIII. Repetition. Floretfegtning (1 gang ug. til april). Balslagning.

Fortegnelse over de brugte lærebøger.

I Religion.

Bretteville Jensen og S. Svensen, Bibelhistorie for middelskolen.
Luthers katekismus ved Bang.
Klaveness's forklaring.
Vogt, Kirkehistorie.
Y. Brun, Forklaring til Johannes's evangelium.

I norsk.

Holst og Rogstad, ABC.
Holst, Lette læsestykker for barn.
Nordahl Rolfsen, Norsk læsebog, 1ste del.
Erichsen og Paulsen, Norsk læsebog, 2den og 3dje del.
Erichsen, Norske læsestykker for middelskolens øverste klasse.
Erichsen, Udvalg af danske og norske forfattere, 1ste del.
Hofgaard, En liden norsk grammatik.
Hofgaard, Tegn ved skriftlig analyse.
Hofgaard, Lidt sproghistorie.
Aars, Retskrivningsregler, 13de udgave.
Jensen, Eksempelsamling.
Norby, Omrids af litteraturhistorien.
Erichsen, Den danske og norske poesis historie.
Hofgaard, Tillæg til litteraturhistorien.

Hofgaard, Tillæg til den norske læsebog.
 Pauss og Lassen, Norsk læsebog, 3dje skoletrin, 2den afdeling.

I oldnorsk.

Nygaard, Oldnorsk læsebog for begyndere.
 Nygaard, Udvalg af den norrøne litteratur, I og III.
 Nygaard, Oldnorsk grammatik.
 Hofgaard, Oversigt over den norrøne litteratur.

I tysk.

Kr. Lassen, Tysk læsebog for begyndere.
 Voss, Deutsches Lesebuch für die Mittelschule.
 Voss, Udvalg af tyske forfattere.
 Hofgaard, Kortfattet tysk grammatik.
 Hofgaard, Opgaver i tysk stil for 5te og 6te middelklasse.
 Greve, Tyske stilopgaver.
 Otto Kristiansen, Tysk stil- og taleøvelser.
 Otto Kristiansen, Tyske stiløvelser for middelskolen.
 Otto Kristiansen, Retroversioner til P. Voss's tyske læsebog.

I latin.

A. Andersen, Latinsk læsebog.
 Schreiner, Latinsk grammatik.
 Hofgaard, Hoved- og bisætninger i latin.
 Lowum, Latinske stilopgaver I og II.
 Gjør og Johansen, Opgaver til latinske oversættelser.
 Schreiner, Latinsk vokabularium.
 Weisse, Romerske antikviteter.

I græsk.

Groterud, Græsk grammatik.
 Groterud, Græsk læsebog.
 Christensen, Det græske statsliv i oldtiden.
 Aars, Hovedpunkterne i Athens forfatningshistorie.
 Aars, Græsk litteraturhistorie.
 Secher, Græsk mytologi.

I engelsk.

- Brekke, Lærebog i engelsk for begyndere.
 Brekke, Engelsk læsebog for middelskolen.
 Sommerfelt, Nyeste engelske forfattere i udvalg.
 Sommerfelt, Engelsk læsning for gymnasiet.
 Løkke, Engelske forfattere i udvalg.
 Western, Engelsk grammatik for middelskolen.
 Løkke, Engelsk grammatik.
 Lund, Engelsk ordsamling.
 Brekke, Opgaver i engelsk stil.
 A. Krohg, Engelske stilopgaver.
 J. Krohg, Engelske stiløvelser for realgymnasiet.
 Knudsen og Løkke, Engelske præpositioner og synonymer.
 Sommerfelt, Engelsk litteraturhistorie.

I fransk.

- Bødtker og Høst, Lærebog i fransk for begyndere.
 Bødtker og Høst, Franske læsestykker for gymnasiet.
 Carl Michelsen, Historiske læsestykker, I.
 Knudsen, Fransk grammatik.
 Wallem, Fransk ordsamling.

I historie.

- Erichsen, En liden verdenshistorie.
 Ræder, Historisk lærebog for middelskolen.
 Petersen, Norges, Sveriges og Danmarks historie, ved G. Storm.
 Ræder, Lærebog i oldtidens historie.
 Schjøth og Wallem, Frankriges historie.

I geografi.

- M. Krohg, Schema til geografien.
 Geelmuyden, Geografi for middelskolen, ved Arstal.
 Gundersen, Udtog af den politiske geografi.
 Haffner, Fysisk geografi.
 Johannesen, Matematisk geografi.
 Horn, Geografi for latinalgymnasiet.

I naturkundskab.

Sørensen, Dyre- og planterigets naturhistorie.

Sørensen, Norsk flora.

Henrichsen Lærebog i fysik.

Schiøtz, Fysik.

Corneliussen, Mineralogi.

Johannesen og Nicolaysen, Kemi.

I regning og matematik.

Johannesen, Praktisk regnebog, 1ste — 4de hefte.

Johannesen, Aritmetik og algebra for middelskolen.

Johannesen, Blandede opgaver.

Alfsen, Geometri for middelskolen.

Alfsen, Stereometri.

O. J. Broch, Aritmetik.

Johannesen, Aritmetik og algebra for gymnasiet.

Holst, Plangeometrisk kursus.

Johannesen, Trigonometri.

C. M. Guldberg, Analytisk geometri.

Holst, Høiere rækker.

I tegning.

H. Petersen, Tegnekursus for folkeskolen.

H. Petersen, Tegncapparat (i 2 M. og 5—6 M. og i realgymnasiet).

I skrivning.

Thorsen og Wang, Skrivebog.

Thorsen og Wang, Øvelsesbog.

V. Afgangsexamina.

A. Examen artium 1899.

Til censorer ved examen artiums mundtlige prøve havde kirke departementet for denne skole beskikket følgende herrer:

I religion: pastor Blaker.

I norsk og oldnorsk: overlærer Kr. Lassen.

I latin: skolebestyrer Prebensen.

I græsk: adjunkt Digre.

I engelsk: adjunkt Wesenberg.

I fransk: cand. mag. Hertzberg.

I historie: skolebestyrer Søraas og inspektør N. Østbye.

I geografi: observator Schroeter.

I matematik: inspektør Eliassen og cand. real. A. Larsen.

I naturfag: amanuensis Fridtz.

Opgaverne til de skriftlige prøver og i projektionstegning var følgende:

Norsk stil.

1. En fremstilling af Norges udvikling i anden halvdel af forrige århundrede.
2. Hvorfor er et livligt samkvem med fremmede nationer af stor betydning for et folk?

Latinsk oversættelse.

Post Fidenas¹⁾ a Romanis captas atque dirutas cum a Vejentibus, qui metu similis excidii exterriti duodecim Etruriae populos in societatem pelliciebant, gravissimum bellum imminere videretur, senatus Mamercum Aemilium dictatorem dici jussit, bellumque tanto majore quam priore anno vi paratum est, quanto plus erat ab omni Etruria periculi quam a Fidenatibus solis

¹⁾ Fidenae by i det nordlige Latium, naboby til Veji (i det sydlige Etrurien).

fuerat. Ejus periculi sollicitudine omnium expectatione celerius liberati sunt animi. A mercatoribus enim Romam nuntiatum est, negata Vejentibus a ceteris Etruriae civitatibus auxilia, jussosque, quod bellum concitare velint, suis viribus gerere neque adversarum rerum quaerere socios, cum quibus antea consilia non communicaverint. Tum dictator, ne nequicquam creatus esset, materia quaerendae bello gloriae adempta, in pace aliquid operis edere, quod monumentum esset dictaturae, cupiens, censuram minuere parat, seu nimiam ejus magistratus potestatem ratus, seu non tam magnitudine honoris quam diuturnitate offensus. Contione itaque advocata, foris tuta omnia praestanda ait deos suscepisse; se domi libertati populi Romani consulturum. Maximum autem libertatis praesidium esse, si magna imperia diuturna non essent. Ceteros magistratus annuos esse, quinquennem¹⁾ censuram; grave esse iisdem hominibus per tot annos, magnam partem vitae, obnoxios vivere. Itaque se legem laturum, ne plus annua ac semestris censura esset. Consensu ingenti populi legem postero die pertulit, et «Ut re ipsa», inquit, «sciatis, quam mihi diuturna non placeant imperia, dictatura me abdicō». Deposito suo magistratu et modo aliorum magistratui imposito cum gratulatione ac favore ingenti populi domum est reductus. Censores aegre passi Mamercum, quod magistratum populi Romani minuisset, senatu moverunt. Quam rem ipse magno animo tulit; primores patrum, quamquam deminutum censurae jus noluerant, exemplo acerbitatis censoriae offensi sunt; populi vero tanta indignatio coorta est, ut vis a censoribus nullius auctoritate praeterquam ipsius Mamerci deterreri posset.

Engelsk stil.

Bjørnen uden lænke.

En gjestgiver, som havde et vertshus paa landet ikke langt fra en mindre by, gik en dag til en maler og spurgte ham, hvor meget han vilde have for at male et skilt med en bjørn paa; men det maatte være en rigtig vakker bjørn, som kunde trække

¹⁾ quinquennalis er dannet af quinquennium.

mange kunder til huset. Maleren vilde først ikke gjøre det for mindre end 5 pund; men manden syntes, det var for meget, og sagde at en anden maler havde tilbudt at male det for 3 pund. Maleren skjønnte godt, at manden løi; men da han nødig vilde gaa glip af pengene, lod han, som om han troede ham, og spurgte: «Skal det være en vild eller tam bjørn?» Manden svarede, at han helst vilde have en vild bjørn. «Med eller uden lænke?» «Naturligvis uden», sagde manden. Kunstneren lovede da at male en vild bjørn uden lænke for 3 pund og gav sig straks ifærd med arbeidet. Til fastsat tid sendte han billedet, som opvakte alles beundring og trak folk fra alle kanter til vertshuset, som snart blev det mest besøgte i mange miles omkreds. Men en nat brød der løs et frygteligt uveir med øsregn, og da gjestgiveren kom ud om morgenen, opdagede han til sin store forbauselse, at bjørnen var forsvunden. Han gik straks til maleren og beklagede sig. Denne spurgte, om han ikke havde forlangt en vild bjørn uden lænke, og det kunde manden ikke negte. «Da var det naturligvis ikke at vente», sagde maleren, «at bjørnen skulde blive staaende i slikt veir». Manden vidste ikke, hvad han skulde svare paa dette, og enden blev, at han gik ind paa at betale 5 pund for en ny bjørn med lænke, som ikke vilde tage tilbens, selv om det regnede aldrig saa meget. Det er neppe nødvendigt at tilføie, at den første bjørn var malet med vandfarver, medens den anden blev udført i olje.

Matematik.

Ved latinartium.

1.

Løs ligningen:

$$\sqrt{x+a} - \sqrt{x-1} = \sqrt{x}.$$

2.

I triangellet ABC er siden $a = 7,5$ cm., siden $b = 4,5$ cm. og perpendiculareren (h) fra hjørnet A ned paa modstaaende side $= 3,8971$ cm. Beregn den tredje side.

I en ret kegle kjender man siden (b) og grundfladens radius (r). Keglen er overskaaret af et plan parallelt med grundfladen og i en afstand fra denne lig den i keglen indskrevne kugles diameter. Find forholdet mellem de to dele, hvori planet deler keglens sideflade.

«Kandidaten maa ikke benytte mere end én af de autoriserede logaritmestabeller og maa, saavel i den fuldstændige besvarelse som i navneseddelen, opgive, hvilken han har benyttet, ved under teksten at tilføje: «N. N.s logaritmestabel.» — Det paalægges ham tillige, idet han afleverer sin besvarelse, at vise sit eksemplar af logaritmestabellen til den tilsynsmand, der har at modtage besvarelsene, forat denne kan forvisse sig om angivelsens rigtighed.»

Ved realartium.

I.

I en cirkel er indskrevet en firkant ABCD (bogstaverne i alfabetisk orden), hvor $AB=AD=s_1$, og $CB=CD$. Find siderne udtrykt ved cirkelradien.

I firkanten er indskrevet en cirkel. Find forholdet mellem den omskrevne og indskrevne cirkels fladeindhold.

Tilnærmede værdier for irrationale tal maa ikke indføres i regningen. Trigonometriske udtryk maa ikke findes i resultatet og helst ikke anvendes i regningen.

II.

Man har givet 3 punkter: $(\sqrt{3}, 1)$, $(-\sqrt{3}, 1)$ og $(0, -2)$. Søg det geometriske sted for det punkt, hvis afstand fra punktet $(0, -2)$ er lig summen af dets afstande fra de to andre punkter. — Man faar en fjerde grads ligning, som løses med hensyn paa x^2 eller y^2 . Den søgte kurve skal konstrueres, og man skal godtgjøre, at kurven gaar gennem de givne punkter.

III.

Hvøledes findes $\sum_0^n f(x)$, naar $f(x)$ er det almindelige led i en aritmetisk række?

Eks. Find $\sum_0^n f(x)$, naar $f(x) = \frac{1}{2}x^2 + \frac{1}{2}x$.

Fysik.

I.

Mariottes lov.

II.

En massiv, helt igjennem ensartet kugle, hvis specifikke vøgt, s , er mindre end 1, anbringes i vand af $+ 4^0$ C, saaledes at kuglens øverste punkt befinder sig h meter under vandets overflade. Hvor lang tid medgaar, før kuglens øverste punkt naar overfladen, naar den slippes løs? Hvilken hastighed har den i det øieblik, den naar overfladen? Man antager, at vandets gjennemsnitlige modstand mod bevægelsen er $= q$ kgr.; kuglens vøgt sættes $= p$ kgr., tyngdens acceleration $= g$ meter.

Indfør i de fundne udtryk: $p = 5$, $q = \frac{1}{2}$, $s = \frac{2}{3}$, $h = 196,4$, $g = 9,82$.

III.

En massiv cylinder af et ensartet stof, hvis lineære udvidelseskoefficient er k , flyder paa en vædske, saaledes at aksen er vertikal.

Naar saavel cylinderen som vædsken har temperaturen 0^0 C, befinder h_1 cm. af cylinderens længde sig under vædskens overflade. Opvarmes begge legemer tll temperaturen t^0 C, vil cylinderen synke, saaledes at nu h_2 cm. af dens længde kommer til at være under vædskens overflade. Find heraf vædskens udvidelseskoefficient.

I det fundne udtryk indsættes: $k = 0,000012$, $h_1 = 4$, $h_2 = 4,08$ $t = 100$. Resultatet angives med 5 decimaler.

Kandidaten maa ikke benytte mere end én af de autoriserede logarithmetabeller og maa, saavel i den fuldstændige besvarelse som i narneseddelen, opgive, hvilken han har benyttet, ved under teksten at tilføie: «N. N.'s logarithmetabel.» — Det paalægges ham tillige, idet han afleverer sin besvarelse, at vise sit eksemplar af logarithmetabellen til den tilsynsmand, der har at modtage besvarelserne, forat denne kan forvise sig om angivelsens rigtighed.

Projektionstegning.

Man har givet et plan P, som skjærer grundlinjen i et punkt O, og hvis vertikale trace (OM) danner en vinkel paa 30° og horisontale trace (ON) en vinkel paa 45° med grundlinjen. Paa dette plan staar en terning med sin ene sideflade ABCD, saaledes at hjørnet A ligger i planets vertikale trace 7 cm. fra O, og B i den horisontale trace 8 cm. fra O.

Terningen skjæres af et plan Q, som danner en vinkel paa 30° med planet P og skjærer dette i en linje lodret paa tracen OM og denne trace i et punkt 14 cm. fra O.

Tegn terningen med snit i horisontal og vertikal projektion. — Planet P bør bøies ned i det horisontale plan, og snittet bestemmes, medens planet indtager denne stilling.

Til den **klasiske examen artium** fremstillede sig 14 elever af latinalgymnasiets øverste klasse. Af disse blev 1 rejiceret ved den skriftlige prøve; af de øvrige fik 3 hovedkarakter Udmerket godt, 6 Meget godt, 4 Godt; 1 har paa grund af sygdom ikke helt fuldført examen.

1. Eckhoff, Johan Nicolay, f. $\frac{20}{2}$ 1881, søn af grosserer S. P. Eckhoff, Kristiania. (Discipel af skolen i 6 aar).
2. Hygen, Trygve, f. $\frac{1}{3}$ 1879, søn af bureauchef B. Hygen, Kristiania. (Discipel af skolen i 4 aar; ex. art. «Godt» 1898).
3. Kallevig, Johannes Salve, f. $\frac{5}{8}$ 1879, søn af skibsreder M. M. Kallevig, Arendal. (Discipel af skolen i 1 aar).
4. Lindvig, Olaf Petter, f. $\frac{23}{1}$ 1881, søn af skibsreder A. O. Lindvig, Kragerø. (Discipel af skolen i 3 aar).
5. Lilloe-Olsen, Thorleif, f. $\frac{11}{2}$ 1881, søn af gaardbruger B. Olsen, Østre Aker. (Discipel af skolen i 5 aar).

6. Lows, Karl, f. $28/3$ 1880, søn af advokat K. Lous, Kristiania. (Discipel af skolen i 10 aar).
7. Moe, Sigurd Thoralf, f. $27/6$ 1881, søn af sogneprest O. Moe, Kristiania. (Discipel af skolen i 8 aar).
8. Rode, Laurits, f. $8/8$ 1881, søn af doktor E. Rode, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).
9. Rygh, Arne Arntzen, f. $19/2$ 1882, søn af bankdirektør E. Rygh, Kristiania. (Discipel af skolen i 9 aar).
10. Sigholt, Wilhelm Frost, f. $14/2$ 1881, søn af kontorchef J. J. Sigholt. (Discipel af skolen i 12 aar).
11. Stenersen, Johannes, f. $2/7$ 1881, søn af assessor J. Stenersen, Kristiania. (Discipel af skolen i 9 aar).
12. Strømme, Olaf, f. $7/7$ 1881, søn af provst O. Strømme, Selje. (Discipel af skolen i $2\frac{1}{2}$ aar).
13. Vennerød, Johannes, f. $23/2$ 1882, søn af gaardbruger Chr. Vennerød, Skedsmo. (Discipel af skolen i 7 aar).

Udfaldet for hver enkelt var følgende:

	Norsk stil.	Lat. overs.	Matem. skr.	Religion.	Norsk og oldn.	Latin.	Latin.	Gresk.	Gresk.	Fransk.	Historie.	Matem. indl.	Sum.	Hovedkarakter.
Eckhoff. . . .	4	3	2	2	3	2	3	3	3	3	2	4	34 : 12	Godt.
Hygen	4	3	2	2	3	1	2	2	2	3	2	2	28 : 12	Meget godt.
Kallevig . . .	3	3	3	1	2	2	3	2	2	3	1	2	27 : 12	Meget godt.
Lilloe Olsen .	3	3	2	2	1	2	2	1	1	2	2	2	23 : 12	Meget godt.
Lindvig . . .	3	2	2	1	1	1	1	1	1	1	2	2	18 : 12	Meget godt.
Lows	3	3	2	2	2	2	3	2	3	2	2	3	30 : 12	Meget godt.
Moe	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	14 : 12	Udmerket godt.
Rode	3	4	3	3	3	3	3	3	3	3	2	4	37 : 12	Godt.
Rygh	2	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	15 : 12	Udmerket godt.
Sigholdt . . .	4	4	3	2	1	3	3	3	4	3	2	5	37 : 12	Godt.
Stenersen . .	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	14 : 12	Udmerket godt.
Strømme . . .	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	—	—
Vennerød . . .	4	4	2	2	1	3	3	2	3	3	2	3	32 : 12	Godt.

To elever gik op til klassisk ex. artium som privatister; ingen af dem bestod den skriftlige prøve i latinsk oversættelse.

Til **realartium** fremstillede sig fra realgymnasiets øverste klasse 40 disciple. Tre af dem blev rejiceret ved den skriftlige prøve; en har været sygmeldt i flere fag; af de øvrige fik 2 hovedkarakter Udmerket godt, 28 Meget godt, 6 Godt.

1. Barlag, Thorleif f. $\frac{5}{12}$ 1879, søn af maleren I. P. H. R. Barlag, Kristiania. (Discipel af skolen i 4 aar).
2. Birch-Reichenwald, Inga. f. $\frac{27}{6}$ 1880, datter af afd. borgermester P. Birch-Reichenwald, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
3. Bjørklund, Astrid, f. $\frac{12}{11}$ 1880, datter af grosserer J. H. Bjørklund, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
4. Blehr, Eivind Stenersen, f. $\frac{20}{1}$ 1881, søn af statsminister O. A. Blehr, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
5. Blom, Karl Vilhelm, f. $\frac{23}{7}$ 1880, søn af høiesteretsassessor T. Blom, Kristiania. (Discipel af skolen i 4 aar).
6. Borge, Hjalmar Laurentius, f. $\frac{5}{7}$ 1880, søn af gaardeier A. H. Hansen, Kristiania. (Discipel af skolen i 5 aar).
7. Bretteville, Carl, f. $\frac{15}{6}$ 1881, søn af kasserer Carl Bretteville, Kristiania. (Discipel af skolen i 2 aar).
8. Bødtker, Bjarne Ragnvald, f. $\frac{6}{6}$ 1881, søn af skibskaptein J. E. Bødtker. (Discipel af skolen i 3 aar).
9. Echoldt, Niels Sigurd, f. $\frac{16}{2}$ 1881, søn af kongl. fuldmægtig A. C. Echoldt, Kristiania. (Discipel af skolen i 2 aar).
10. Eger, Conrad Wilhelm, f. $\frac{12}{12}$ 1880, søn af advokat N. A. Eger, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
11. Frank, Signe Helene, f. $\frac{12}{1}$ 1878, datter af købmand Christian Frank, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
12. Færden, Alf Georg, f. $\frac{1}{11}$ 1881, søn af provst M. J. Færden, Norderhov. (Discipel af skolen i 3 aar).
13. Hammerstad, Hans Oscar, f. $\frac{18}{1}$ 1880, søn af købmand O. A. Hammerstad, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).

14. Hennem, Johanne Margaritta, f. $\frac{3}{11}$ 1880, datter af distriktslæge dr. J. O. Hennem, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
15. Hjortdahl, Anna Kristiane Mathilde, f. $\frac{21}{11}$ 1880, datter af postfuldmægtig H. A. Hjortdahl, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
16. Hofgaard, Otto Ludvig Sinding, f. $\frac{10}{3}$ 1881, søn af sogneprest J. G. Hofgaard, Ullensaker. (Discipel af skolen i 4 aar).
17. Horst-Andersen, Marie Antonie, f. $\frac{1}{1}$ 1878, datter af forstmester H. M. Andersen, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
18. Jensen, Dagmar, f. $\frac{4}{10}$ 1879, datter af bestyrer H. J. A. Jensen, Kristiania. (Discipel af skolen i 1 aar).
19. Johannesen, Petra, f. $\frac{19}{9}$ 1879, datter af inspektør O. Johannesen, Kristiania. (Discipel af skolen i 4 aar).
20. Johannessen, James Arnold Falstaf, f. $\frac{12}{5}$ 1879, søn af høvleri-eier K. J. Johannessen, Kristiania. (Discipel af skolen i 4 aar).
21. Johannessen, Johannes Marius, f. $\frac{1}{10}$ 1880, søn af høvleri-eier K. J. Johannessen, Kristiania. (Discipel af skolen i 4 aar).
22. Larsen, Sigrid, f. $\frac{5}{9}$ 1876, datter af agent A. Larsen, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
23. Lunderbye, Arne, f. $\frac{20}{4}$ 1878, søn af afd. godseier A. Lunderbye, Vinger. (Discipel af skolen i 5 aar).
24. Lunderbye, Leif, f. $\frac{9}{3}$ 1880, søn af afd. godseier A. Lunderbye, Vinger. (Discipel af skolen i 5 aar).
25. Martens, Eleonora, f. $\frac{23}{2}$ 1879, datter af afd. sogneprest N. Martens, Gjerpen. (Discipel af skolen i 3 aar).
26. Moe, Anna Therese, f. $\frac{2}{7}$ 1879, datter af sogneprest Oscar Moc, Kristiania. (Discipel af skolen i 4 aar).
27. Moltke Hansen, Leif Juell, f. $\frac{19}{6}$ 1881, søn af fabrikk-eier J. O. J. Moltke Hansen, Drammen. (Discipel af skolen i 2 aar).

28. Orre, Sigurd Fredrik William, f. $16/3$ 1882, søn af afd. landhandler O. Olsen, Seljord. (Discipel af skolen i 6 aar).
29. Paulsen, Eyvind Bjerke, f. $7/4$ 1880, søn af afd. skibsfører P. Paulsen, Horten. (Discipel af skolen i 4 aar).
30. Rasmussen, Kristiane Olivia, f. $13/11$ 1877, datter af grosserer Oscar Rasmussen, Kristiania. (Discipel af skolen i 2 aar).
31. Rosenberg, Andreas, f. $6/11$ 1880, søn af bankkasserer G. Rosenberg, Drammen. (Discipel af skolen i 2 aar).
32. Ruud, Einar, f. $13/4$ 1881, søn af kontorchef F. Ruud, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).
33. Schlytter, Johan Henrik van Kervel, f. $2/8$ 1881, søn af kammerherre C. H. Schlytter, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
34. Solem, Bernt Schlytter, f. $23/5$ 1881, søn af agent H. Solem, Nordstrand. (Discipel af skolen i 3 aar).
35. Stangeland, Niels Reinhard, f. $17/1$ 1881, søn af afd. konditor C. N. Stangeland, Stavanger. (Discipel af skolen i 3 aar).
36. Sundt, Rolf, f. $7/6$ 1881, søn af konsul P. I. Sundt, Farsund. (Discipel af skolen i 3 aar).
37. Woxen, Hans, f. $20/1$ 1881, søn af afd. læge Woxen, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).

Udfaldet for hver enkelt var følgende:

	Norsk stil.	Engelsk stil.	Matem. skr.	Fysik skr.	Religion.	Norsk og oldn.	Engelsk.	Fransk.	Historie.	Geografi.	Matem. mütl.	Naturvidensk.	Tegning.	Sum.	Hovedkarakter
Barlag	4	4	2	2	4	2	2	3	3	2	3	2	1	34 : 13	Godt.
Birch-Reichenwald . .	3	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	3	19 : 13	Meget godt.
Bjørklund	3	2	3	3	1	1	1	1	2	2	2	2	2	25 : 13	Meget godt.
Blehr	3	2	2	2	3	2	1	3	2	2	1	2	3	28 : 13	Meget godt.
Blom	4	3	1	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	27 : 13	Meget godt.
Borge	4	3	2	2	2	2	3	3	1	3	2	2	2	31 : 13	Meget godt.
Bretteville	4	4	3	2	1	1	2	1	2	3	3	2	3	31 : 13	Meget godt.
Bødtker	4	3	2	2	2	2	1	3	1	2	1	2	1	26 : 13	Meget godt.
Echoldt	3	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	3	20 : 13	Meget godt.
Eger	3	3	4	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1	28 : 13	Meget godt.
Frank	4	3	4	2	3	3	3	3	3	3	2	2	2	37 : 13	Godt.
Færden	3	3	3	2	3	2	2	3	2	2	3	2	2	32 : 13	Meget godt.
Hammerstad	3	2	1	3	2	1	1	1	1	1	1	1	1	19 : 13	Meget godt.
Hennum	3	2	2	3	1	1	1	1	1	1	1	1	2	20 : 13	Meget godt.
Hjortdahl	3	2	2	3	1	1	1	1	1	1	1	2	2	21 : 13	Meget godt.
Hofgaard	2	2	2	1	2	1	1	1	1	2	1	1	1	18 : 13	Udmerket god
Horst-Andersen	3	3	3	2	2	2	2	1	2	2	3	3	3	31 : 13	Meget godt.
Jensen	2	2	2	2	2	1	1	1	2	2	1	2	3	23 : 13	Meget godt.
Johannesen, Petra . . .	2	3	1	3	1	1	2	1	2	2	1	1	1	21 : 13	Meget godt.
Johannesen, Arnold . .	8	8	8	8	2	8	2	3	1	1	8	8	8	—	—
Johannesen, Johannes .	3	3	3	4	2	2	1	2	3	2	3	3	3	33 : 13	Godt.
Larsen	3	2	4	4	1	1	1	2	1	2	2	2	3	28 : 13	Meget godt.
Lunderbye, Arne	4	3	2	3	3	2	2	3	2	2	2	3	3	34 : 13	Godt.
Lunderbye, Leif	4	3	2	3	3	2	2	1	2	3	2	3	2	32 : 13	Meget godt.
Martens	2	1	1	2	1	1	1	1	1	2	2	2	2	19 : 13	Udmerket god
Moe	3	3	2	3	1	1	1	2	1	2	1	2	2	24 : 13	Meget godt.
Møltke Hansen	3	4	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	2	20 : 13	Meget godt.
Orre	3	3	2	2	1	2	1	2	1	1	3	2	1	24 : 13	Meget godt.
Paulsen	3	2	4	3	2	2	1	2	2	2	2	2	3	30 : 13	Meget godt.
Rasmussen	3	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	18 : 13	Meget godt.
Rosenberg	4	3	1	3	2	1	2	2	2	3	2	1	3	29 : 13	Meget godt.
Ruud	3	3	2	3	1	1	2	2	1	2	2	2	3	27 : 13	Meget godt.
Schlytter	3	3	4	4	2	2	2	1	1	2	4	3	2	33 : 13	Godt.
Solem	3	3	2	2	2	2	3	2	1	2	1	2	3	28 : 13	Meget godt.
Stangeland	3	3	2	2	2	1	2	1	1	2	2	2	3	26 : 13	Meget godt.
Sundt	4	4	3	2	3	2	3	3	3	2	1	3	3	36 : 13	Godt.
Woxen	3	2	3	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	19 : 13	Meget godt.

12 fremstillede sig til realartium som privatister; af dem havde 6 været skolens elever.

Udfaldet var følgende: 2 blev rejiceret ved den skriftlige prøve; 4 har fuldendt examen: Arnet, Eivind (Meget godt 32 : 13), Heum, Ole (Meget godt 30 : 13), Holte, Anders (Godt 42 : 13), Ree, Henrik (Meget godt 31 : 13), Tufte, Sten (Meget godt 32 : 13). 6 har meldt forfald i flere fag (1 paa grund af militærtjeneste, 5 paa grund af sygdom).

B. Middelskole-examen 1899.

Examenskommissionen for middelskole-examen for 1ste kreds (Kristiania og Nordstrand) bestod i 1899 af følgende medlemmer:

Rektor Schreiner (formand), skolebestyrerne Jespersen, Berle, Corneliussen, Fredriksen, og Hofgaard.

Til censorer ved denne skole blev af undervisningsraadet opnævnt:

Ved den skriftlige prøve:

- I norsk stil: Skolebestyrer Corneliussen og cand. mag. Mørland.
- » tysk stil: Cand. phil. Bratt og adjunkt O. Kristiansen.
- » latinsk stil: Adjunkt Digre og cand. mag. Fr. Gjertsen.
- » engelsk stil: Cand. mag. Herrestad og frøken Schjerden.
- » matem. skr.: Adjunkt Grette og cand. real. Domaas.
- » tegning: For skolens elever cand. real. A. Petersen og cand. phil. Bugge. For privatisterne tegnelærer Spjeldnæs og cand. real. A. Petersen.
- » skrivning: For skolens elever lærer T. O. Gran og lærer Strandnæs. For privatisterne lærer T. O. Gran og sekretær Thorsen.

Ved den mundtlige prøve:

- I religion: Pastor O. Hvalbye.
- » norsk: Skolebestyrer Fredriksen.

- I tysk: Kaptein Grüner.
 » latin: Cand. mag. Chr. Melbye.
 » engelsk: Skolebestyrer Birch.
 » fransk: Frk. Fritzner.
 » historie: Skolebestyrer Christie.
 » geografi: Cand. mag. Borchsenius.
 » matematik: Cand. real. Domaas.
 » naturfag: Frk. Bertheau.

Opgaverne ved de skriftlige prøver var følgende:

Norsk stil.

Hvad jeg tager mig til i ledige stunder.

(Brev til en ven).

Latinsk stil.

I begyndelsen af den 2den puniske krig fulgte¹⁾ i Syracusae tyrannen Hieronymus efter sin farfader Hiero²⁾. Medens Hiero i mange aar havde været en ven og forbundsfælle af romerne, var Hieronymus gunstig stemt³⁾ for carthaginienserne. Prætoeren App. Claudius, der kommanderede de romerske stridskræfter paa Sicilien, sendte da gesandter til ham, som skulde sige, at de var kommen for at fornye forbundet og for at foreholde⁴⁾ ham, at han ikke ubesindig maatte bryde det gamle venskab. Men da de havde fremført⁵⁾ sit erinde, sagde den unge mand spottende: «Har Hannibal eller romerne seiret ved Cannae? Carthaginienserne fortæller mig forunderlige ting, som jeg ikke kan tro. Sig mig sandheden, romere! forat jeg kan vide, hvad jeg bør gjøre». Gesandterne, som forstod, at de intet kunde udrette, vedte tilbage, og Hieronymus forenede sig kort efter aabenlyst med carthaginienserne. Disse lovede, at naar romerne var fordrevne fra Sicilien, skulde Hieronymus faa⁶⁾ herredømmet over hele øen.

¹⁾ følge efter succedere alicui. ²⁾ Hiero, gen. Hieronis.

³⁾ være gunstig stemt favore. ⁴⁾ monere. ⁵⁾ exponere. ⁶⁾ potiri.

Tysk stil.

Keiser Fredrik, af italienerne kaldet Barbarossa, var en af Tysklands dygtigste fyrster. Med paven ønskede han at leve

i fred, og af en pave modtog han ogsaa keiserkronen til tak for, at han havde hjulpet ham under et oprør. Med italienerne førte han ellers mange haarde kampe, og det lykkedes ham kun med store ofre at hævde sit herredømme over Italien. Længe fik han en kraftig hjælp af hertugen af Sachsen, Henrik Løve,¹⁾ som han ogsaa paa grund af hans tro tjeneste havde givet hertugdømmet Bayern. Men efter nogle aars forløb blev de uenige, og da keiseren for femte gang vilde drage til Italien, negtede Henrik ham sin hjælp, skjønt keiseren bad ham paa sine knæ, at han heller ikke denne gang vilde svigte ham. Da Fredrik kom tilbage fra sit tog, kaldte han hertugen for sin keiserlige domstol, og Henrik blev berøvet alle sine værdigheder; efter at have ydmyget sig for keiseren, fik han dog senere en del af sine lande tilbage.

Som bekjendt drukkede Fredrik mange aar efter i Lilleasien; i Tyskland vilde man længe ikke tro, at han var død, og efter sagnet skal han engang komme igjen for at gjenoprette riget.

Engelsk stil.

Zieten, Fredrik den stores berømte general, tilbragte sine sidste aar i Berlin, hvor kongen ofte besøgte ham. En dag viste Zieten sig paa slottet i den hensigt at gjøre ham sin opvarnting. Saasnart kongen saa ham, gik han hen til ham og sagde venlig: «Det gjør mig ondt, du har gjort dig det besvær at gaa op alle de slemme trapperne; det var bedre, jeg kom til dig; hvorledes gaar det? er du taalelig frisk?»

«Saa frisk, som jeg kunde ønske, Deres Majestæt; men jeg merker, at jeg begynder at blive gammel.» — «Aa, sikkert blir du træt af at staa; sæt dig ned, gamle fader,» sagde kongen og raabte efter en stol. Zieten vægrede sig dog ved at gjøre brug af den; men kongen gav sig ikke, før han adlød; selv satte han sig ikke og vedblev endnu længe at passiare med sin gamle general, med hvem han havde delt alle krigens farer.

¹⁾ Heinrich der Löwe.

Zieten døde 26de januar 1786. Ved efterretningen herom blev kongen dybt rystet og udbrød: «Han blev sig selv tro; han førte altid fortroppen; det har han gjort ogsaa nu; jeg kommer snart til at følge ham.»

Regning og konstruktionstegning.

For gutter.

(Formiddag).

1.

I et trapets med fladeindhold lig 26 m^2 er den ene af de parallelle sider 3 m. længer end den anden; afstanden mellem disse sider er lig halvdelen af den længste af dem. Find længden af de parallelle sider og afstanden mellem dem.

2.

Konstruer en firkant $ABCD$ (bogstaverne i alfabetisk orden), hvor diagonalen AC er 10,5 cm, afstanden fra hjørnet D til diagonalen AC 3,5 cm., vinkelen CAD 30° , siden BC lig diagonalen AC , og vinkelen AMB (hvor M er diagonalernes skjæringspunkt) 75° .

Forklar i korthed fremgangsmaaden.

Regning og konstruktionstegning. 1

For gutter og piger.

(Eftermiddag).

3.

Paa et cylinderformet fodstykke staar en regulær, firkantet pyramide. Diagonalen i pyramidens grundflade og diameteren i cylinderens grundflade er begge lig 45 cm. Cylinderens høide er 28 cm. og pyramidens 62 cm.

Beregn kubikindholdet og vægten af begge legemer, naar egenvegten for begge er 2,4.

4.

Der skal graves to grøfter, den ene 70 m. lang og 2 m. bred, den anden 110 m. lang og 1,5 m. bred, begge lige dybe.

En mand paatager sig at besørge udført begge arbejder for en samlet sum af 2800 kr. Han begynder samtidig paa begge grøfter og anvender ved den korteste grøft 8 mand, ved den længste 10 mand; alle skal have en dagløn af 2.75 kr. Efter 5 uger 5 dages forløb er det første arbeide færdigt, og han overflytter da 5 mand af det ledige mandskab til den anden grøft, hvis udgravning paa grund af jordbundens beskaffenhed kræver $\frac{1}{3}$ til saa meget arbeide pr. m.³ som den første. Hvor længe vil det nu vare, før den sidste grøft bliver færdig? Hvor meget maa udbetales i arbeidsløn? Hvor stor bliver hans nettofortjeneste, naar han til andre arbeidsudgifter har maattet lægge ud 6 $\frac{0}{10}$ af de 2800 kr.?

Projektionstegning.

Et regulært sekskantet prisme ligger med sin ene sideflade paa det horisontale plan, saaledes at aksens er parallel med vertikalplanet. Prismets højde er 7 cm. og dets grundflades side 2,5 cm.

En regulær trekantet pyramide ligger med toppunktet i det horisontale plan og med den ene sideflade støttet mod prismet, saaledes at aksens er parallel med vertikalplanet og i samme afstand derfra som prismets akse. Pyramidens sidekant er 10 cm. og dens grundflades side 6 cm. Afstanden fra pyramidens toppunkt til prismets nærmeste grundflade er 5,5 cm.

Se forresten opstillingen.

Til middelskole-examen fremstillede sig de 76 disciple af 6te middelklasse a, b og c. Af disse bestod 67 examen, 10 paa latinlinjen og 57 paa engelsklinjen:

A. Paa latinlinjen.

1. Broch, Eva	hovedkarakter	meget godt (2,13)
2. Bøgh, Wilhelm	—»—	meget godt (1,68)

3.	Cappelen, Johan	hovedkarakter	meget godt (1,79)
4.	Dundas, Kenneth Robert	—»—	meget godt (2,06)
5.	Francke, Kristian	—»—	meget godt (1,68)
6.	Gjerløv, Jens	—»—	meget godt (1,68)
7.	Lyche, Carl	—»—	meget godt (1,89)
8.	Worm-Müller, Jakob	—»—	meget godt (1,71)
9.	Zimmer, Fredrik	—»—	meget godt (2,14)
10.	Østrem, Sigurd	—»—	udmerket godt (1,32)

B. Paa engelsklinjen:

11.	Arneberg, Carl	hovedkarakter	godt (2,70)
12.	Backe, Edle	—»—	meget godt (2,25)
13.	Bergsland, Christian	—»—	meget godt (2,17)
14.	Bertelsen, Victor	—»—	meget godt (1,80)
15.	Bjurstedt, Anna	—»—	meget godt (2,33)
16.	Bjørklund, Herman	—»—	godt (3,03)
17.	Boe, Herman	—»—	meget godt (1,97)
18.	Boe, Nicolai	—»—	meget godt (2,46)
19.	Bruun, Olav	—»—	meget godt (2,14)
20.	Bugge, Aagot	—»—	udmerket godt (1,32)
21.	Bugge, Harry	—»—	meget godt (1,66)
22.	Bull, Edvin	—»—	godt (2,60)
23.	Bye, Thomas	—»—	meget godt (2,10)
24.	Christensen, Ivar	—»—	meget godt (2,07)
25.	Dahl, Kirsten	—»—	meget godt (1,60)
26.	Dahl, Otto	—»—	meget godt (1,77)
27.	Egeberg, Oscar	—»—	meget godt (2,30)
28.	Elieson, John	—»—	udmerket godt (1,27)
29.	Falck, Thoralf	—»—	meget godt (1,97)
30.	Guttormsen, Martin	—»—	godt (3,07)
31.	Hedemark, Bernt	—»—	meget godt (1,60)
32.	Henriksen, Knut	—»—	meget godt (2,43)
33.	Hovind, Peder	—»—	meget godt (1,53)
34.	Irgens, Emil	—»—	meget godt (2,25)
35.	Johns, John	—»—	godt (2,57)
36.	Johnsen, Alf	—»—	meget godt (1,83)

37. Johannesen, Christen	hovedkarakter	meget godt	(2,17)
38. Jürgens, Arthur	—»—	godt	(2,87)
39. Jürgens, Johannes	—»—	meget godt	(2,00)
40. Jürgens, Sigurd	—»—	meget godt	(2,27)
41. Kaasen, Kaare	—»—	godt	(2,89)
42. Kjelsen, Trygve	—»—	meget godt	(2,07)
43. Kjølstad, Hugo	—»—	meget godt	(1,82)
44. Lie, Sverre	—»—	godt	(2,75)
45. Lindstrøm, Jacob	—»—	meget godt	(2,36)
46. Magelssen, Thorbjørn	—»—	godt	(2,80)
47. Malm, Rolf	—»—	meget godt	(1,82)
48. Mangor, Peter	—»—	meget godt	(2,36)
49. Moestue, Arne	—»—	godt	(2,64)
50. Nergaard, Sverre	—»—	godt	(2,53)
51. Olafsen, Trygve	—»—	meget godt	(1,63)
52. Olsen, Thor	—»—	godt	(3,00)
53. Platou, Carl	—»—	udmerket godt	(1,30)
54. Platou, Dolly	—»—	meget godt	(2,03)
55. Paulsson, Einar	—»—	(sygmeldt i et fag)	
56. Preuss, Wilhelm	—»—	godt	(2,78)
57. Riddervold, Marie	—»—	meget godt	(1,60)
58. Ringnes, Alf	—»—	godt	(3,21)
59. Schlytter, Carsten	—»—	godt	(2,83)
60. Schou, Louise	—»—	meget godt	(2,50)
61. Smith, Christen	—»—	meget godt	(2,43)
62. Smith, Danchert	—»—	godt	(2,73)
63. Solberg, Leif	—»—	meget godt	(2,11)
64. Sundbye, Oscar Gomer	—»—	meget godt	(2,37)
65. Tjersland, Leif	—»—	udmerket godt	(1,33)
66. Wasserfall, Karl Falk	—»—	godt	(2,68)
67. Woxen, Birger	—»—	meget godt	(2,13)

Af privatister fremstillede sig til examen paa engelsk-
linjen 41. Af disse bestod 31 examen; 1 var sygmeldt i alle
fag, 1 i en del mundtlige fag.

1. Andresen, Knut	hovedkarakter	godt (3,18)
2. Berntsen, Aksel	—»—	meget godt (1,93)
3. Blom, Elise	—»—	godt (2,61)
4. Børdalen, Knut	—»—	meget godt (2,18)
5. Cappelen, Christian	—»—	godt (2,61)
6. Dehli, Olga	—»—	godt (2,54)
7. Furusest, Hans	—»—	meget godt (2,32)
8. Grimsrud, Kristian	—»—	godt (2,71)
9. Gunheim, Kristen	—»—	meget godt (2,07)
10. Guribye, Ingrid	—»—	godt (2,96)
11. Halvorsen, Johanne	—»—	godt (2,61)
12. Hansen, Johan	—»—	godt (2,71)
13. Haraldsen, Marie	—»—	meget godt (2,18)
14. Harlem, Sigurd	—»—	godt (2,79)
15. Johannesen, Arne	—»—	godt (2,68)
16. Johannesen, Ingolf	—»—	meget godt (2,21)
17. Johansen, Anton	—»—	meget godt (2,18)
18. Johansen, Arnt	—»—	godt (2,68)
19. Johnsen, Dorthea	—»—	meget godt (1,86)
20. Larsen, Thoralf	—»—	godt (2,82)
21. Lindheim, Johannes	—»—	meget godt (1,96)
22. Melbye, Ole	—»—	godt (2,75)
23. Nape, Gjermund	—»—	meget godt (2,50)
24. Pedersen, Anna	—»—	meget godt (1,82)
25. Sollid, Johannes	—»—	meget godt (1,93)
26. Svensen, Agnes	—»—	godt (2,75)
27. Sørensen, Ingolf	—»—	godt (2,75)
28. Thilesen, Ragnvald	—»—	meget godt (2,43)
29. Thorbjørnsen, Mathias	—»—	godt (2,82)
30. Tærum, Martha	—»—	meget godt (1,68)
31. Valeur, Henrik	—»—	meget godt (2,21)

VI. Om skolepenge og fripladse.

Skolepengene beregnes for 10 maaneder af aaret og betales *forskudsvis den første læsedag* i maanederne september—juni:

i 1ste klasse af forskolen	5	kr.	maanedlig =	kr.	50	pr. aar
i 2den do.	9	»	— =	»	90	—
i 3dje do.	14	»	— =	»	140	—
i 4de do.	18	»	— =	»	180	—
i 5te do.	20	»	— =	»	200	—
i de høiere klasser.	24	»	— =	»	240	—

For den nederste af to brødre fraagaar en tredjedel. Af 3 brødre gaar den nederste frit, de to andre betaler helt ud. Af 4 brødre gaar den næstnederste frit, og for den nederste fraagaar en tredjedel. Ydærligere nedsættelser finder ikke sted. Ved betalingen afrundes altid til femmere af øre, saa at der f. eks. istedenfor $33\frac{2}{3}$ betales 35 og for $66\frac{2}{3}$ betales 65 øre.

Skolepengene beregnes altid for hele maaneder, nemlig fra begyndelsen af den maaned hvori en discipel kommer ind, til slutningen af den maaned hvori han gaar ud. Naar altsaa en discipel indmeldes til et nyt skoleaars begyndelse, betaler han skolepenge fra 1ste september.

Naar en discipel skal forlade skolen, maa udmeldelse ske to maaneder forud. I ethvert fald er han forpligtet til at betale skolepenge for to maaneder foruden den hvori udmeldelsen finder sted. Enhver discipel som er anmeldt til examen artium eller til middelskolens afgangsexamen, betaler skolepenge til 30te juni.

For adgang til examen artium betales inden den skriftlige prøves begyndelse kr. 40.00, og for adgang til middelskole-examen kr. 20.00.

Naar skolepengene ikke er betalt for to maaneder, kan bestyrelsen negte vedkommende discipel adgang til skolen.

Fripladse eller nedsættelse i skolepengene tilstaaes i regelen kun saadanne som i længere tid har været disciple af skolen, og hvis forsørgere enten er døde eller kommet i saadan økonomisk

stilling, at de ikke længer er istand til at betale fulde skolepenge; endvidere kræves, at vedkommende discipel har vist god opførsel og gjort god fremgang i skolen. Under den nuværende sterke konkurrence om fripladsene maa det overhovedet fraraades forældre at indmelde børn i skolen med tanke paa om kortere eller længere tid at kunne opnaa friplads eller nedsættelse af skolepenge. I forskolen uddelles ikke friplads uden i ganske særegne tilfælde.

Renterne af **John Heuchs's** legat (stiftet af nuværende biskop Heuch og frue 28de mai 1875) blev, som ifjor, den 5te april tildelt Thorleif Arneberg, nu elev af 4de middelklasse; renterne af **Aars og Voss's skoles** legat (stiftet af forhenværende elever af skolen i anledning af dennes 25-aars jubilæum i 1888) blev for dette skoleaar ligesom for det forrige tildelt Eigil Helland-Hansen, nu elev af 2den klasse af latinygnasiet.

VII. Blandede meddelelser.

Uddrag af skolereglene.

De som indmelder sine børn i skolen, vedtager derved for sit vedkommende de i skolen gjældende regler; blandt disse merkes særlig følgende:

1. Disciple hvis forældre ikke bor her i byen, maa anbringes hos personer som kan skaffe dem et passende hjem og i forældrenes sted være deres **foresatte**.
2. Naar en discipel ved sygdom er hindret fra at møde paa skolen, maa der snarest mulig sendes skriftlig anmeldelse derom fra hans foresatte. Udenfor sygdomstilfælde maa disciplene ikke udeblive nogen dag eller time fra skolens undervisning uden forud indhentet **samtykke af bestyrelsen**.
3. Skolens disciple maa ikke røge tobak paa byens gader eller pladse eller andre offentlige steder; heller ikke maa de

besøge kafeer eller restaurationer, medmindre de er i følge med sine forældre eller foresatte eller andre paa disses vegne. Dersom disciple af skolen ønsker at danne foreninger sig imellem eller at være medlemmer af andre selskabelige foreninger, maa de dertil have bestyrelsens samtykke. De maa ikke uden bestyrelsens samtykke paa nogen maade optræde offentlig (f. eks. ved dramatiske forestillinger, koncerter, turnfester m. m.).

